

KATALÓGUS

BONDÁR MÁRIA – SOMOGYI KRISZTINA

A feldolgozást megelőző munkálatok

A síranyagot a feltárás során, illetve után a restaurátorműhelybe szállítottuk, kivétel néhány, töredékesen megmaradt kerámiát. A restaurálást Nagy Ágnes, Varga Katalin végezték a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban, akiknek ezúton is köszönjük a munkát. Az embercsontot, köveket, egyéb bontási anyagot és kevés apróleletet Baksics Gábor restaurátor kiegészítő-raktáros kollégánk mosta meg, csomagolta, statisztika-készítés után rendszerezte.

Közben készült a kötelező ásatási dokumentáció a fotóanyag átnevezésével, a leírások begépelésével és egyéb adatokkal kiegészülve adatbázisba került. A sírleírásokat Somogyi Krisztina és Molnár István készítették az ásatáson. A terepi sírleírást Somogyi Krisztina kiegészítette a restaurátorműhelyben tett megfigyeléseivel. A restaurált, kiegészített kerámiáról, esetenként újabb edényekkel vagy más lelettel bővült leletanyagról szóló információ is bekerült az éves dokumentáció stratigráfiai egységeket bemutató részébe (SEL). Kivétel néhány, a leletmosásba később került kisebb lelet (urnaaljka vagy bontási kerámia), amelyeket a feldolgozás során vettünk kézbe először.

A katalógus és temető feldolgozás

A 2017-ben feltárt temetőről Bondár Mária 2020 őszén szerzett tudomást. Az ásatóktól, Molnár Istvántól és Somogyi Krisztától megkapta a feldolgozási engedélyt. Ezúton is köszönet az ásatóknak a feldolgozás engedélyezéséért.

A már élesedő járványhelyzetben 2021. elején sikerült az ELKH BTK Régészeti Intézetbe szállítani a temető embertani anyagát, így megkezdődhetett Bondár Mária NKFI K-128413 pályázata keretében a komplex feldolgozáshoz szükséges mintavételezés radiokarbon, aDNS és izotópgeokémiai (C/N arány, stroncium) elemzésekhez. A régészeti szempontok szerint kiválasztott sírokból a különböző mintavételezést Jakucs János szervezte, a laboratóriumi megrendelések előkészítését és a mintavételezés dokumentálását is ő végezte. A csontmintákat Rácz Piroska, néhány esetben Mende Balázs Gusztáv vette le az arra alkalmas csontból. Ezúton is köszönet a kollégáknak ezért a nagy munkáért.

Ezzel párhuzamosan Somogyi Krisztina segítségével Ambrus Edit grafikus Kaposvárott rajzolta a leletanyagot (tárgyraajz, profil és fotó az edénytöredékekről és egyéb tárgyokról). A sírrajzokat és helyszíni felvételeket Somogyi Krisztinától kapta meg az elsőként restaurált jobb megtartású, összerakható edények fotóival együtt, amelyeket Balla Krisztián és Csernák Bálint a Rippl-Rónai Múzeum munkatársai készítettek.

Az elkészült manuálékat Bondár Mária folyamatosan megkapta e-mailben. Ezek segítségével írta le a leletanyagot, majd a koncepciója alapján Ambrus Edit összeállította a táblákat.

A leletleírásokat, rajzokat, fotókat két alkalommal Ambrus Edittel és Somogyi Krisztinával Kaposvárott összevetettük a leletanyaggal és a leírásokat pontosítottuk, ahol kellett.

Időközben Rácz Piroska elkészítette az elsődleges antropológiai feldolgozást. A tőle kapott alapadatokat (nem, életkor) beírtuk a készülő katalógusba.

Mindezen előkészületek után elkezdhattuk a katalógus írását.

A feldolgozás során a terepi, majd a restaurálási elsődleges meghatározásokat tartalmazó leírásokat Somogyi Krisztina egyszerűsítette és közösen egységesítettük a leírások szerkezetét. Konkretizáltuk vagy módosítottuk a terepi megfigyeléseket a rítusok meghatározásában az antropológiai eredmények ismeretében. Igyekezünk interpretációval kiegészíteni a sírleírásokat, ahol szükséges volt.

Az ásatási megfigyeléseket, sírleírásokat Somogyi Krisztina, a kerámialeleteket Bondár Mária írta le. Az ásatáson rögzített edény-megnevezések a mosás, restaurálás után változhattak, ezért minden esetben meghagytuk az eredeti (átszerkesztett) sírleírásban szereplő leletleírásokat is. A valódi mellékleteket számoztuk. Az olyan tárgyakat, amelyek melléklet volta bizonytalan, lelet vagy leletanyag névvel illettük.

Az egyéb leletek bemutatásánál a felkért szerzőtárs terminológiáit emeltük be a katalógusba, eredményeik az általuk írt tanulmányokban olvashatóak.

Gál Erika az állatsontokat dolgozta fel, Marton Tibor a sírokban talált kevés kőeszközt. Sümegi Pál a csekély számú gyöngyről és malakológiai anyagról írt tanulmányt. Miklós Dóra geológus a köveket határozta meg, azt a néhány kisebb követ, amit az ásatáson elcsomagoltak. A archaeogenetikai elemzések mikéntjéről és várható eredményességéről Gerber Dániel írt rövid összefoglalást. Rácz Piroska az antropológiai tanulmányt írta.

A részben már elkészült, részben még folyamatban lévő természettudományos vizsgálatok eredményeit a 2023-ban megjelenő, *A Kárpát-medence késő rézkori temetkezéseinek komplex elemzése* c. NKFI K-128413 pályázatot záró kötetben dolgozzuk fel.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk az ásatási rajzokat készítő kollégáknak: Balla Krisztiánnak, Nyári Zsoltnak, Stunya Péternek. Az ásatási felvételeket Cserép Tamásnak, Papp Zoltánnak, Nyári Zsoltnak, Stunya Péternek, Balla Krisztiánnak – a Rippl-Rónai Múzeum régésztechnikusainak – köszönjük. Az ásatási rajzok digitalizálását Pájer Tímea végezte (Meridián Kft. Szekszárd). Köszönet Baksics Gábornak, aki a múzeum külső raktárában előkészítette az anyagot és segített a szállítandó embertani anyag összeállításában.

Köszönetet mondunk Ambrus Editnek a rajzokért, fotókért és a 87 tábla számítógépes grafikájáért.

Köszönet illeti Pájer Tímeát a lelőhely topográfiai térképéért és a temető összesítőterképeiért, amelyet Somogyi Krisztina tervei alapján készített.

757. sír (1. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető Ny-i szélső sírja. Szabálytalan-ovális sírgödört bontottunk, amelyben D-É-i tájolással, fejjel D felé, bal oldalán erősen *zsugorított*, felnőtt *csontváza* feküdt erősen felhúzott térdekkel. A koponya, amelyet elmesztett a kotró, arccal lefelé, a behajlított karok közé borulva feküdt. A váz közepes megtartású. Kézfejek és lábfejek hiányosak.

Melléklet:

1: deréktájban, a hát mögött helyezkedett el az egyetlen melléklet, egy szürke, magasfülű töredékes korsó.¹

A restaurálás után a leletanyagban nagyon sok apró töredék maradt (1. tábla 10–11), amelyben kopott felületű, szürkés színű, esetenként ragasztott 5-6 cm nagyságú edénydarabok vannak, ám a temetkezéskor még minden bizonnyal egész edényt nem sikerült helyreállítani. Néhány perem- és oldaltöredék a korszóból származik (1. tábla 3–4, 6–9), egy töredék tálperem lehet (1. tábla 5).

A sírban 40-59 éves nő maradványai voltak.

760. sír (2. tábla 1–2, térképen JC-14)

A temető egyik D-i szélső sírja, amelyet az embercsontok és kerámia jelzett. Az oválisra bontott sírgödörben D-É-i tájolással, fejjel D felé, feltehetően *zsugorítva* fektetett kisgyermek *csontvázának* maradványai voltak (koponyatöredék, felkarcsontok, medencelapát darabja).

Melléklet:

1: közvetlenül a felkarcsontok előtt nyugatra. 2: a koponyaacsontok mellett nyugatra egy-egy, meghatározhatatlan típusú edény darabjai.

Az edényekből sok apró töredék maradt meg (2. tábla 7–8), de az edénytípusokat a restaurálás után sem lehetett meghatározni. A világosbarna, foltokban szürke, nagyon vékony falú, jellegtelen töredékekből egy tál alj- és oldaltöredékeit (1. edény, 2. tábla 3, 5–6) és egy tál lekopott, elmosódott díszítésű oldaltöredékét (2. edény, 2. tábla 4) határozhattuk meg.

A sírban 2-4 éves gyermek maradványai voltak.

761. sír (3. tábla 12, térképen JC-14)

Telepgödör jellegű, barna folttal rendelkező objektum bontása során került elő a D-É-i tájolású, *zsugorított* helyzetű, jó megtartású *gyerekváz* maradványa. A megbolygatott csontokról nem készült fotó.

Melléklet:

1: füles edényke (bögre?) volt a medence környékén.

A restaurálás alapján a sírban sötétszürke, vékony falú, kopott felületű korsó felső része maradt meg. Töredékes, ragasztott perem-, nyak- és válltöredék a keskeny szalagfűl indításával. Az edény vállán elmosódott, ferde kannelúrázás van. Szá.: 5,2 cm, tör. m.: 7,5 cm (3. tábla 13).

A sírban 2-3 éves gyermek maradványai voltak.

762. sír (3. tábla 1–2, térképen JC-14)

Sírfolt nem látszott, a csontok jelezték a sírt. K-Ny-i irányú (fejjel K felé), bal oldalán *zsugorított* felnőtt hiányosan, kb. mellkastól lefelé megmaradt, közepes megtartású *csontváza*. A lábak a fenékhez teljesen hátrahúzva helyezkedtek el.

¹ A bögréket, korsókat és kancsókat formájuk nem, csak méretük és talán a funkciójuk, a bennük tárolt folyadék különbözteti meg egymástól. Az 5–9 cm magasság közötti edényeket bögrének, a 10–15 cm magasságúakat korsónak, míg az ennél magasabbakat kancsónak nevezem (BONDÁR 2009, 277).

Leletanyag:

1: a váztól északra, a mellkas vagy has előtt pattintott kőszkőzt találtunk, amely vörös színű radiolaritból készült, bifaciális retusú élbetét Marton Tibor meghatározása szerint (3. tábla 11; Marton 1. kép 1).

A síranyagban kisméretű, kopott felületű, jellegtelen oldaltöredékek kerültek még elő a mosás/restaurálás után, amelyek tálból, fazékból vagy hombárból származhatnak, össze nem ragaszthatók (3. tábla 3–10). A sírban 20-39 éves, nem meghatározható nemű felnőtt kevés váztöredéke volt.

763. sír (4. tábla 1–2, térképen JC-14)

A temető DNy-i felében lévő, eredetileg kőpakolásos sírt a munkagép bolygatta meg, húzta el eredeti helyéről. A hosszúkás-ovális, sekély sírgödör déli felében D-É-i irányban, jobb oldalán fekvő, nagyobb gyermek erősen *bolygatott, hiányos csontváza* volt megfigyelhető. Nyeséskor a sír környékéről még előkerültek emberi csontok, ezek azonban a 769-es sírhoz tartozhattak az utólagos átnézés alapján (ahol felnőtt személyről van szó).

Melléklet: eredeti helyén nem maradt meg. A sír környékéről egy barnás színű, kopott felületű, szórvány szalagfűl került elő, amelyet atipikus korsóhoz tartozó darabnak tekintünk. (4. tábla 3).

A 7-10 éves gyermek töredékes, hiányos koponya- és vázmaradványai között egy fiatalabb, mintegy 3-5 évesre becsülhető gyermek állkapcsának és 2. nyakcsigolyájának töredékét is meghatározta az antropológus.

Bár az ásatáson nem dokumentáltuk még egy személy csontjait *in situ*, a temetőre vonatkozó általános megfigyelés alapján a kettős sírokban fordul elő jobb oldali fektetés. Ezt a megfigyelést és az antropológiai vizsgálat eredményét is alapul véve, az objektumot *kettős sírnak határozzuk meg*.

767. sír (5. tábla 1–2, térképen JC-14)

A temető feltárt DK-i szélén a koponya jelezte a sírt. Az ovális alakú, egyenetlen aljú sírgödör középső, déli felében, fejjel D felé, bal oldalán erősen *zsugorított* helyzetű felnőtt *csontváz* feküdt D-É-i tájolásban. A váz megtartása közepes. A koponya sérült, a gerincoszlop alsó része és a kézcsontok hiányoznak, lábfejek hiányosak.

Melléklet *in situ* nem maradt.

A csontváz felett és a koponyától délre kerültek elő elszórtan kerámiatöredékek (pontdíszes tál és egy vastagabb falú, sűrű edény darabjai).

Vöröses színű, vékony falú, gömbszelet alakú tál pereme és felső harmada (1. edény). Nyakán körbefutó pontsor díszíti, egy helyen vízszintes, átfűrt, hosszú alagútfül szakítja meg a pontsort. Több darabból ragasztva. Szá.: 21 cm, tör. m.: 5,5 cm. (5. tábla 3). A sírleírásban említett vastagabb sűrű edény töredékei is ehhez a tálhoz tartozhatnak.

20-29 éves nő(?) maradványa volt.

768. sír (4. tábla 4–5, térképen JC-14)

A temető DNy-i felében sírfolt nem látszott, a csontok jelezték a sírt. Ívelt aljú, ovális gödröt bontottunk, amelyben D-É-i tájolású, azaz fejjel D felé fekvő, valószínűleg bal oldalán *zsugorított* kisgyermek *csontvázának* maradványát tártuk fel. A koponya töredezett, hiányos. A felhúzott lábak hosszú csontjai, karcsont, néhány bordatöredék maradt meg.

Melléklet *in situ* nem volt.

A sírban 0,5-1 éves gyermek maradványa volt.

769. sír (térképen JC-14)

A temető feltárt DNY-i részében volt a földmunkagéppel *elpusztított* sír, amely kisebb-közepes, kerekded, barna homokos betöltésű gödörfolttal jelentkezett. A sekély gödöralfban csupán egyetlen emberi ujjperc utalt az *egykori csontvázas sírra*.

Az ujjperc 20 év feletti, nem meghatározható nemű felnőtté volt.

Nagy valószínűséggel a szomszédos 763. sír környékéről, nyelésből származó csontok (514. csomagolási szám) eredetileg a 769. sírba temetett felnőtt csontjai voltak.

Melléklet nem maradt meg.

773. sír (6. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető közepén, a humusz alatti barna talajrétegben jelentkezett a sír. A bolygatás miatt hamvak, embercsontok nem maradtak meg, ezért a sír *rítusát nem lehet megállapítani*.

Melléklet:

1. számmal dokumentáltunk néhány kisméretű, jellegtelen töredéket: barnásszürke, vastagabb falú, díszítetlen edény oldal- és aljtöredékét (6. tábla 4–12). A mosott anyagban egy vöröses színű, vékony falú tál (?) pereme egy másik edény darabja is lehet (6. tábla 3).

774. sír (7. tábla 1–2, térképen JC-15)

A temető déli sávjában, a sárga altalajban világosbarna betöltésű folttal jelentkezett az ovális alakú, sekély sírgödör, amely *kettős csontvázas sír*nak bizonyult. Az elhunytakat – a temetőben szokásostól eltérően – KDK-NyÉNy-i tájolással fektették, fejjel KDK felé. Egymással szemben, zsugorított helyzetben, szorosan egymás mellett voltak az arcok és a testek is. Az északi, 1. számú csontváz bal oldalán, erősen felhúzott lábakkal feküdt. A bal kart az állához igazították, a jobb kar a hasán keresztben hozzáért a másik elhunyt könyökéhez. A 2. számú csontváz jobb oldali zsugorított helyzetű, erősen felhúzott lábakkal. A karok egymásra téve az állához húzva helyezkedtek el. A koponyák behorpadtak, a magasabban lévő csontok néhol sérültek, de jó megtartásúak a csontvázak.

Mellékletek:

1. edény: a két koponya között, azoktól keletre füles, hasán kannelúradíszes korsó.

Barnás színű, kopott felületű, vékony falú, rövid hengeres nyakú korsó, hasán egy körbefutó sávban függőleges kannelúrálás. Vállából induló, perem fölé magasodó szalagfüle ragasztott. Az edény nyaka és hasa helyenként hiányos, több helyen ragasztott. Szá.: 6 cm, m.: 10,8 cm, fá.: 4,2 cm (8. tábla 1).

2. edény: a 2. számú csontváz tarkójától délre az előzőhöz hasonló díszű, de kissé szélesebb, füles korsó. Füle, nyaka töredékes-hiányos, nem egészíthető ki.

Sötétszürke, helyenként barna foltos, szélesebb szájú korsó töredéke. Pereme hiányzik. Letört szalagfüle az edény válláról indul. Az edény testét a vállából induló, függőleges kannelúrálás díszíti. Szá.: nem mérhető, kb. 8,5 cm, fá.: 3,8 cm, tör. m.: 10 cm (8. tábla 3).

3. Az egymás felé fordul halottak nyaka között nyaklánc gyöngyei. Nem állapítható meg, melyik egyén nyakában volt, talán a 2. számúé lehetett. *In situ* két darabot dokumentáltunk: egy pici, hengeres gyöngy (8. tábla 4) – Sümegi Pál meghatározása szerint mézskögyöngy – és egy másik körömyi töredéke került elő (8. tábla 5).

4. Csonkakúp alakú orsógomb a 2. számú csontváz alsó lábszárától nyugatra.

Vöröses színű, fordított csonkakúp alakú, függőlegesen átfürt, díszítetlen orsógomb. Szélein itt-ott lekopott a felület. Átm.: 6 cm, m.: 3,5 cm (8. tábla 2).

A 774/1-es halott 15-19 éves nő, a 774/2-es 30-39 éves nő maradványa volt.

775. sír (7. tábla 3–4, térképen JC-14)

A temető déli sávjának közepén helyezkedett el az 1182. csontvázas sírtól közvetlenül K-re. Kettős sírt képezett az 1182. gyereksírral, mivel a csontvázak 20-25 cm távolságban, arccal egymással szemben feküdtek. Mindkét sír észrevehető folt nélkül jelentkezett a humusz alatti barna homokos talajrétegben, és csak ebbe a rétegbe mélyedt bele. Ha volt is külön gödrük, azt egybebontottuk.

A 775. D-É-i irányú, fejjel D felé, bal oldalán zsugorított Infans I. rossz megtartású, töredékes, szilánkos csontvázmaradványa. A kotró is bolygatta. Néhány fog, valamint a koponya, hosszúcsontok, bordák töredékei maradtak meg.

Melléklet:

1. edény: kisméretű, vékonyabb falú edény, típusa nem állapítható meg, amely valószínűleg a lábfejek mellett helyezkedett el.

A 775. sírrajzán felülnézetben kör alakban kirajzolódó edény valójában több edény darabja. Három vékonyfalú, sötétszürke darab lehet az ásatási leírásban említett bögre oldaltöredéke (9. tábla 8–10). A vöröses barnás színű vastagfalú töredékek hombár alj- és oldaltöredékei (9. tábla 6–7) egy másik edényhez tartoznak.

2. A csonttöredékek között – utólag – egy kisméretű, hengeres kagylógyöngy (9. tábla 5) is előkerült. Sümegi Pál meghatározása szerint mészkögyöngy. A részletes elemzés Sümegi P. tanulmányában olvasható.

Az antropológiai meghatározás szerint a 775. és az 1182. sírban is Inf. I. korú gyermekek keveredett maradványai voltak (869. és 870. leletkísérős csomag). A két sírből azonban több (minimum három) gyermek csontjait azonosította az antropológus, egyértelmű szétválasztásuk a töredékesség és a hasonló életkor miatt nem lehetséges.

776. sír (10. tábla 1–2, térképen JC-14)

A temető középső tömbjének DNy-i szélén, két urnasír, valamint az 1210. és 1186. kőpakolós sírok között volt. A humusz alatti barna talajrétegben folt nélkül jelentkezett, az 1. számú edény töredéke látszott. Valószínűleg szórt hamvas rítusú sír kőpakolással, amelynek megmaradt kövei (5 db) ívelt vonalon helyezkedtek el a hamvakkal együtt az említett talajrétegben (feltehetően már a szántás által megbolygatva, elmozdítva, de ugyanabban a szintben). A sárga altalajban (az 1. edény és az egyik kötőredék alatt) kibontott, kerekded, barna homokos betöltésű gödör az eredeti sírgödör maradványa lehet.

Melléklet:

1. edény: a sárga altalaj felett 28 cm-re volt az edény megmaradt teteje, kis keskeny fülű bögre-maradvány, töredékes, hiányos.

A leletisztítás után sok apró, jellegtelen töredék közül egy vöröses barna vastagabb fül (10. tábla 3) és egy aljhoz közeli töredék tartozhat ehhez az edényhez (10. tábla 4).

A terepen hamvakként leírt csontmaradványok nem hamvak, hanem állatsontok voltak az antropológus szerint. Gál Erika meghatározása szerint a sok apró töredék szarvasmarha agykoponyájából származik. Embercsontok híján a feltehetően kőpakolós temetkezés rítusa nem határozható meg. Az égetett állatsontok megléte a jelenség további interpretációs lehetőségét veti fel.

A sírből két (LK 906) követ vizsgált Miklós Dóra geológus (ld. külön tanulmányában az elemzést), amelyeket csiszoló kőként határozott meg.

777. sír (9. tábla 1, térképen JC-09)

A temető DNy-i felében kisebb-közepes, kerekded alakú gödørszerű folt jelentkezett barna homokos betöltéssel, amelynek Ny-i felében fekete színű edényke (valószínűleg badeni kannelúrás bögre)

töredékei látszottak. Néhány emberi (gyermek) hosszúcsont került elő a bontás során. Lehetséges, hogy *csontvázas sír maradványa*, amit a kotró húzott el. De lehet későbbi beásás is, ami megbolygatta valamelyik késő rézkori sírt. A bolygatott jelenségről nem készült rajz.

Leletanyag:

Sötétszürke, helyenként világosabb barna foltos, vékony falú bögre alsó részének töredékei, részben összeragasztva (9. tábla 2–4). Hasán lekopott, elmosódott függőleges kannelúrázás látható. Alján alig bemélyedő omphalos van. Az edény egyik töredékén a fül indítása is megmaradt (9. tábla 3). Felső része hiányzik. Szá.: nem mérhető, fá.: 3 cm, tör. m.: 5 cm.

A sírban újszülött vázmaradványai voltak.

778. sír (11. tábla 1–2, térképen JC-14)

A temető középső részén meghagyott szubhumusztömb Ny-i szélén, a sárga altalaj felett kb. 20 cm-rel jelentkezett folt nélkül a jelenség. Kis kerek gödröt bontottunk a leletek köré. Hamvak, embercsont nem látszott. *Feltehetően temetkezés maradványa, amelynek rítusa nem állapítható meg.*

Melléklet:

1. edény: rövid széles szalagfüles kisebb edényke maradványa, pereme nincs. Típusa kérdéses.

Barnás színű, foltokban szürke, kopott felületű hombár oldaltöredékei, vízszintesen elhelyezett hosszúkás alagútfüllel (11. tábla 3), több darabból ragasztva, számos apró, össze nem illő töredékkel (11. tábla 4).

779. sír (12. tábla 1–2, térképen JC-09)

Elhelyezkedése, előkerülése, mélysége a szomszédos 778. sírral azonos, azzal a különbséggel, hogy itt hamvakat is megfigyeltünk. *Szórt hamvas rítusú.* A leletek köré itt is kerekded gödröt bontottunk. A felszedés során figyeltük meg, hogy a hamvakat, a 3. edényt és a lemeztöredéket az 1. edénnyel takarták le. A három edényt és a hamvakat egy tömbben, egy leletkísérő számmal (LK 1035) szedtük fel és csomagoltuk el.

Melléklet:

1: nagyobb méretű edény szájjal lefelé fordítva, alatta láthatóak a hamvak. Vörösesbarna, vékony falú tálfazék össze nem illeszthető oldaltöredékei, vállán körbefutó(?) bütyöksorral (13. tábla 2–5). Több darabból ragasztva az értelmezhető töredékek.

2: az 1. edény mellett közvetlenül Ny-ra másik edény világosabb barnás színű töredékei. Vörösesbarna, kopott felületű, vékony falú, hengeres nyakú, omphalosos aljú, több darabból rekonstruálható korsó. Hasát függőleges kannelúrázás borítja. Perem fölé emelkedő szalagfüle az edény vállánál csatlakozik az edénytesthez. Repedezett, több darabból ragasztott, hiányos, nem kiegészített. Szá.: 6,5 cm, fá.: 3,5 cm, m.: 10,7 cm (13. tábla 1).

3: Az 1. edény szájában vékony falú edényke pereme látszott. Sötétbarna színű, kopott felületű, vékony falú, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű korsó. Vállán egy sávban rövid kannelúrázás fut körbe. Füle alig emelkedik a perem fölé, az edény vállánál csatlakozik az edény testéhez. Ragasztott, helyenként kiegészített. Szá.: 7 cm, fá.: 3,5 cm, m.: 12 cm (12. tábla 3).

További melléklet:

4. Az 1. edényen déli irányban barnás piros színű, rombusz alakú kő. M.: 4,8 cm, átm.: 11 cm (12. tábla 4).

5. A felszedés során réz? lemez töredéke került elő.

Rézlemez. Több darabra szétesett, leheletvékony, erősen korrodált rézlemez, helyenként jól látszik az eredeti réz felszíne. Eredeti alakja, mérete egyelőre nem határozható meg, talán kör alakú, egy vagy két helyen átlukasztott rézgomb lehetett (13. tábla 6, 7–13).

6. A restaurálás során került elő egy orsógomb. Vöröses barna, fordított csonkakúp alakú orsógomb. Átm.: 6,1 cm, m.: 2,1 cm. (12. tábla 5)

A sírban 20 év feletti nő(?) maradványai voltak. Az emberi hamvak között közepes termetű emlős valamely laposcsontjának három, kalcinálódott töredékét azonosította Gál Erika.

780. sír (14. tábla 1–4, térképen JC-09)

A temető középső tömbjének ÉNy-i felében, a humusz alatti barna talajréteg elbontása során került elő. Kövek jelezték, feltja nem volt. A legszebb, legjobb állapotban megmaradt *kőpakolásos sír* a temetőben. A kövek „koszorú” alakban, nem túl szorosan helyezkedtek el: három nagyobb méretű, amorf szürke homokkő egymás mellett, közöttük középen kis hiátus. A külső ívben a déli oldalon még két kő feküdt. A kövek elbontása után gyermek *csontvázát* találtuk NyDNy-KÉK-i tájolással, fejjel NyDNy felé, arccal É felé (nem a jellegzetes D-É-i tájolású). Bal oldalán erősen zsugorított helyzetű: karjai szorosan a test előtt, kézfejek az áll körül lehettek (de nem maradtak in situ). Lábai egészen a könyökig felhúzva, szorosan helyezkedtek el.

Melléklet:

1: a kőkupac K-i, ÉK-i oldala mellett feküdt (az oldalára dőlve) egy közepes méretű, széles felhúzott fülű, magas nyakú kannelúras bögre/korsó, szájával ÉNy felé.

Leírása restaurálás után: Barnás színű, kopott felületű, vékony falú, hengeres nyakú korsó. Hasán függőleges és ferde kannelúras mezők váltakoznak. Perem fölé emelkedő füle az edény vállánál csatlakozik az edénytesthez. Ragasztott, helyenként kiegészített. Szá.: 8 cm, fá.: 4,5 cm, m.: 11 cm (14. tábla 5).

A sírban 60 év feletti férfi maradványai és egy nem meghatározható nemű, másik személy fogai voltak. Ennek ellenére a temetkezést nem tartjuk kettős sírnak! Az ásatáson valószínűleg a csontváz töredezettsége miatt írták le gyermekként a tetemet.

781. sír (15. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető közepén meghagyott szubhumusztömb déli felében, megfigyelhető folt nélkül jelentkezett az 1. számú edény, amely mellett egy második edényt is feltártunk. Ovális gödröt bontottunk köréjük. *Urnasírnak* bizonyult.

Melléklet:

1. edény: urna. Álló helyzetű, tetejét a kotró vihette el. Függőleges bordadíszes edény. A felszedés során figyeltük meg benne a hamvakat.

Leírása restaurálás után: Barnás színű, foltokban szürke, kopott felületű, hengeres nyakú, fordított csonkakúpos testű amfora. Nyakán körbefutó kettős árkolás, hasán tizenkét vékony, függőleges borda díszíti. Nyaka töredékes, pereme hiányzik. Szá.: nem mérhető, fá.: 10 cm, has átm.: 23,5 cm (15. tábla 3).

2. edény: Az 1. edény mellett szorosan, közvetlenül Ny-ra helyezkedett el. Világosabb barna, töredékes, típusa a feltáráskor nem volt meghatározható.

Leírása restaurálás után: Vörösesbarna, foltokban szürke, kopott felületű, széles szájú, rövid hengeres nyakú, fordított csonkakúpos testű tálfazék. Helyenként látható az agyag elsimítása az edénytesten. Hasán tizenkilenc pici bütyök fut körbe, ebből három kiegészítés. Az edény hasán két, egymás mellett elhelyezett, rövid, széles fül van. Az edényhez tartozik még két aljtöredék, amelyen halványan gyékénylenyomat(?) látszik. Az aljtöredékek nem illeszthetők az egyben megmaradt edénytesthez, ezért nem restaurálták. Több helyen kiegészített edény. Szá.: 19,2 cm, tör. m.: 18,8 cm, fá.: 13 cm (16–17. tábla)

A restaurálás során a következő leletek kerültek még elő:

3: orsógomb az 1. edényből. Vöröses színű, helyenként repedezett, fordított csonkakúp testű, lapos orsógomb. Átm.: 6 cm, m.: 2 cm (18. tábla 2).

4: köeszközök: szürke színű tűzkőből készült pengetőredék és vöröses színű radiolaritból készült, bifaciális retusú szilánk (18. tábla 4–5; Marton 1. kép 8, 3) került elő az 1. edényből.

5. edény: A felszedett tömbben a restaurálás során került elő. Bizonytalan, hogy az urnában volt-e vagy mellette. Vöröses színű, vékony falú, erősen nyújtott S profilú, szabálytalan kidolgozású, díszítetlen tálka féltőredéke, további, össze nem ragasztható darabokkal. Szá.: 12 cm, m.: 8 cm, fá.: 8,7 cm (18. tábla 1)

6. edény: Az 1. edény töredékei között volt egy kis szájnylású, kisméretű edényke (korsó/bögre?) néhány perem- és oldaltöredéke (18. tábla 3).

A sírban 20 év feletti férfi(?) hamvai voltak.

782. sír (19. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető középső részén meghagyott, barna homokos szubhumusz tömbben sírfoltot nem figyeltünk meg. 18×13 cm kiterjedésű foltban hamvak látszottak, tetejükön edénytöredékekkel, amelyeket egy tömbben szedtünk fel. A restaurálás után az edény kis hurkafüles bögrének bizonyult. Tehát nem urnasírról van szó, hanem *szórt hamvas rítusú sírról*, amelyben a hamvakra borítottak egy edényt.

Melléklet:

1. Vörösesbarna, kopott felületű, vékony falú, hurkafüles bögre, amelynek hastöredékei és aljának egy töredéke azonosítható (19. tábla 3–5). Több darabra szétesett, néhány darabkája összeragasztva. Szá.: nem mérhető, tör. m.: 4,3 cm, fá.: nem mérhető.

A sírban 6-7 éves gyermek hamvai voltak.

783. sír (20. tábla 1–2, térképen JC-09)

A szubhumuszrétegben egész magasan került elő (30-40 cm-re a sárga altalaj felett) megfigyelhető folt nélkül. Edények és hamvak jelezték a sírt, amelyeket körbe bontottunk.

Melléklet:

1. edény: szájjal lefelé volt fordítva. Alját nyeste el a kotró, benne látszottak a hamvak.

2. edény: sötétszürke, szintén lefelé fordított lehetett. Kihajló peremének rövid, megmaradt ívét bontottuk ki. Az 1. edény mellett volt.

Az antropológiai vizsgálat alapján kettős sírról van szó, amely szórt hamvas rítusú volt. A hamvakat edényekkel borították be.

A restaurálás után három edény határozható meg a leletanyagból:

1. edény: vöröses színű, vastagabb falú, kopott felületű, nyújtott S profilú tál perem- és oldaltöredékei. A tál vállán kissé hullámzóan körbefutó pontsordísz van. A perem- és nyaki rész belső oldalát ellentétes irányú háromszögekbe rendezett, ferde kannelúrázás díszíti. A töredékek több darabja összeragasztva, de a teljes tálat nem adták ki. Szá.: 26 cm, tör. m.: 11,8 cm, fá.: nem mérhető (21. tábla 1–3).

2. edény: barnás színű, kopott felületű, vastagabb falú, nyújtott S profilú, díszítetlen tál felső része. Több darabja összeragasztva. Szá.: 20 cm, tör. m.: 7 cm, fá.: nem mérhető (20. tábla 3).

3. edény: az előző tálhoz hasonló anyagból készült, vékony falú, rövid, ívelt nyakú, díszítetlen korsó perem- és oldaltöredékei. Több darabja összeragasztva. Szá.: 6 cm, tör. m.: 4,5 cm, fá.: nincs (20. tábla 5–7).

Továbbá:

4: a hamvak között egy szürke színű tűzkő szilánk is előkerült (20. tábla 4; Marton 1. kép 4).

A sírban 5-6 éves gyermek és egy 20-39 éves nő hamvai voltak.

784. sír (22. tábla 1–2, térképen JC-09)

A szubhumuszrétegben került elő megfigyelhető folt nélkül, edénytöredékek jelezték a sírt, amelyeket körbe bontottunk. Egyetlen edény laposan fekvő, töredezett darabjait dokumentáltuk. Az 1. edénytől Ny-ra, tenyéryi foltban, elszórtan apró fehér hamvakat (?) figyeltünk meg, amelyeket nem szedtünk fel. A széthúzott, erősen bolygatott jelenség sír maradványa lehet, amelynek *rítusa bizonytalan*.

Melléklet:

1: vöröses barna, vastag falú, kopott felületű tál díszítetlen alsó része több darabból ragasztva, további össze nem illeszthető töredékekkel. Szá.: nincs, tör. m.: 4,7 cm, fá.: 10 cm (22. tábla 3–7).

A restaurálás után két másik edény maradványai is elkülöníthetők voltak:

2. edény: vöröses barna, kopott felületű, vékony falú, nyomott gömbtestű, díszítetlen korsó alsó részének töredéke, több darabból ragasztva. Sz.: nincs, has átm.: 9 cm, tör. m.: 6,5 cm, fá.: 4,8 cm (22. tábla 8).

3. edény: vöröses barna, kopott felületű, vékony falú amfora (?) oldaltöredéke, függőleges sávba bekarcolt vonalakkal díszítve. 3×3,5 cm (22. tábla 9).

785. sír (23. tábla 1–2, térképen JC-09)

A humusz alatti barna talajrétegben, a sárga altalaj felett 30-40 cm-re, folt nélkül jelentkezett. Edénytöredékek jelezték a sírt, körük kerekded gödröt bontottunk. A felszedés során figyeltük meg, hogy a hamvakat az 1. számú edénnyel fedhették le. Ezért a sír *szórt hamvas rítusú* lehet.

Melléklet:

1. edény: benne és az oldalánál hamvak látszottak a feltárás során.

Szürkés színű, helyenként barna foltos, kopott felületű, tölcésesnyakú, fordított csonkakúp testű tál több darabból ragasztott felső részének maradványai. Vállán vízszintesen elhelyezett alagútfül. Szá.: 25 cm, tör. m.: 11 cm, fá.: nincs (23. tábla 3).

Restaurálás után két másik edény töredékei is előkerültek:

2. edény: barnás színű, kopott felületű, vékony falú bögre nyaktöredéke és szalagfülének darabja (23. tábla 4–5).

3. edény: vöröses színű, kopott felületű tál több darabból ragasztott oldaltöredékei, három sorban körbefutó, bebökdösött díszítéssel (23. tábla 7).

Továbbá:

4: a hamvak között egy háromszög alakú vörös radiolaritból készült pattintékot is talált az antropológus (23. tábla 6; Marton 1. kép 5).

A sírban 7-14 éves gyermek hamvai voltak.

786. sír (24. tábla 1–2, térképen JC-09)

A sír a humusz alatti barna talajrétegben, 25-30 cm-re a sárga altalaj felett, folt nélkül jelentkezett. 28×30 cm-es hamvakból álló foltot bontottunk ki, amelyben esetleg apró szürke edénydarabkák is látszottak. A felszedés során vált meghatározhatóvá a sír rítusa: a kiásott gödörbe tették a hamvakat, amelyek környezetében nem volt (nem maradt meg) edény. *Szórt hamvas rítusú sír*.

A sírban 20-39 éves nő(?) hamvai voltak.

787. sír (25. tábla 1–2, térképen JC-09)

A humusz alatti barna talajrétegben, 15 cm-re a sárga altalaj felett, folt nélkül, edények jelezték a sírt, amelyek köré gödröt bontottunk. *Urnasír*.

Melléklet:

1: urna: szürke színű, kissé megnyomódott, edénytípusa nem volt megállapítható a terepen. Az edény északi oldalán néhány hamvdarab látszott.

Szürkés színű, foltokban világosbarna, nyakán vízszintesen behúzott kettős árkolással díszített amfora oldaltöredékei és sok apró töredéke (26. tábla 1–3, 6–7).

2: az urnát valószínűleg egy másik edénnyel, tállal fedték be.

A tál vörösesbarna, fordított csonkakúp alakú, nyújtott S profilú. Alsó része maradt meg, hasán körbefutó pontsorrall, egy helyen vízszintes alagútfüllel. Több darabból ragasztva. Szá.: nem mérhető, fá.: 7 cm, tör. m.: 5 cm (25. tábla 3). A nem restaurálható apró töredékek között két további darabját is azonosítottuk (26. tábla 4–5).

A sírban 20-39 éves férfi(?) hamvai voltak és kalcinálódott állatcsonttöredékek is előkerültek a hamvak közül. Utóbbiak szarvasmarha-fogkoronátöredék; közepes termetű emlős csípőcsonttöredéke; közelebből meghatározhatatlan emlős két különböző laposcsontjának töredéke.

788. sír (27. tábla 1–2, térképen JC-09)

A birituális temető ÉNy-i részén, a magasan meghagyott barna homokrétegből bontottuk ki a sírmaradványt, amelynek nem volt megfigyelhető foltja vagy sírgödre. Az edények az altalaj felett 25-26 cm-rel magasabban jelentkeztek.

Rítusa *urnasír*, amelyben az urnát lefelé fordított tállal fedték le. Az urnában lehetett a 3. számú kis edény.

Melléklet:

1. edény: Sötétszürke, teljesen összenyomódott urna, amelynek alakja, típusa a feltárás során nem volt meghatározható. Az edényekből hamvak látszottak ki.

Restaurálás után: vörösesbarna, nagyméretű, vastag falú, nyakán körbefutó párhuzamos árkolással díszített amfora nyak-, oldal- és aljtöredékei (27. tábla 6–9), az egyik töredéken rövid szalagfűl indításával (27. tábla 10).

2. edény: Szájjal lefelé fordított, világosbarna edényből (tál?) nagyon kevés töredék maradt meg. Vörösesbarna, kopott felületű, széles szájú, díszítetlen tál peremtöredéke, több darabból ragasztva. Szá.: nem mérhető, tör. m.: 6,5 cm (27. tábla 3). A leletek mosása után egy harmadik edény töredékei is meghatározhatóak a leletanyagban:

3. edény: vöröses színű, kopott felületű, hurkafüles bögre oldal- és fültöredékei (27. tábla 4–5). A sírban 20-39 éves nő(?) hamvai voltak.

792. sír (28. tábla 1–2, térképen JC-14)

A birituális temető közepén meghagyott talajtömb déli szélén volt a sír. A barna homokos szubhumusz rétegben megfigyelhető folt nélkül jelentkezett, hamvak és edénytöredékek jelezték a sírt 20-35 cm-re a sárga altalaj felett. *Valószínűleg szórt hamvas rítusú sír*: 30 cm (Ny-K)×24 cm (É-D) kiterjedésű foltban, nem összefüggően elhelyezkedő hamvak kupacának DNy-i szélén talált kisméretű edényke töredezett alját 1. számmal dokumentáltuk.

Melléklet:

1. edény: barnás színű, vékony falú, kopott felületű, hasán kannelúradíszes bögre kisméretű töredékei (28. tábla 3, 5, 7).

2. edény: a mosott anyagban egy nagyobb edény töredékei is előkerültek: barnás színű, helyenként szürke foltos, vastag falú hombár oldaltöredékei (28. tábla 4, 6).

A sírban 15 év feletti, meghatározhatatlan nemű halott maradványai voltak.

793. sír (24. tábla 3–4, térképen JC-08)

A feltárt temető egyik nyugati szélső sírja. Bizonytalanul látszott a barna homok betöltésű sírfolt. A sírgödör keleti szélét a kotró bolygatta, a nyugati széle nagyjából kibontható volt. A kissé ovális-

kerekded sírgödörben (közel) D-É-i irányú, bal oldalán zsugorított kisgyermek csontváza fejjel D felé feküdt. Agykoponya sérült, hiányos, a kotró húzta el. A *csontváz* megmaradt része (bordák, láb és kar(?)) hosszú csontjai, medencelapát darabok?) rossz megtartású, szilánkos-töredezett.

Melléklet nem maradt meg.

A sírban 3-5 éves gyermek maradványai voltak.

794. sír (10. tábla 5–6, térképen JC-13)

A temető nyugati szélén helyezkedett el a 800. és a 793. sír közelében egy kerek, kisméretű, közepesen mély és kissé kihasasodó oldalú, szürkésbarna kevert homokos betöltésű, szubhumusszal fedett *gödör*, amelyben *felőtt személy* jó megtartású *csontváza* DNy-ÉK-i tájolással, erősen zsugorított helyzetben, bal oldalán feküdt, nyugat felé nézett. A lábak erősen felhúzva, a karok összetéve, kézfejek az arc előtt helyezkedtek el. Bal comb a karokhoz ért. A koponya teteje és a medencelapát a nyelési szinttől 42-43 cm-re volt.

A gerincoszlopon, illetve attól DK-re a gödör szélén két nagy kő feküdt (a kőpakolások sírok kőanyagához hasonlóak). Kérdéses, hogy szándékosan tették mellé/rá a köveket, vagy a betöltésben voltak és rácsúztak a testre. Esetleg kőpakolás kövei sülyedtek le az idők folyamán?

További leletanyag nem került elő.

A sírban 50-59 éves férfi csontjai voltak.

A sírból eltett, időközben eltört köveket (LK 1034) Miklós Dóra geológus határozta meg (ld. külön tanulmányában az elemzést). Kettőt csiszoló kőként, a másik kettőt meddőként azonosította.

800. sír (29. tábla 1–2, térképen JC-08)

A temető legnyugatibb feltárt sírja a 794. sír mellett 2 m-re keletre. Foltja látszott. A sírgödör ovális alakú volt világosbarna kevert homokos betöltéssel. A gödör viszonylag mély, meredek falúra bontott, amelyben fejjel D felé (közel D-É-i tájolással, kissé DK-ÉNy felé eltérve) egy *felőtt* bal oldalán zsugorított *csontváza* feküdt. A bokákat a fenékhez hajlították, a kézfejeket az arc elé tették. A gerincoszlopból kevés csont maradt meg.

Melléklet:

1: sötétszürke, függőleges nyakú, bikónikus edény; nagyobb méretű korsó feküdt az alkarokon, szájjal kelet (az elhunyt) felé dőlve. A korsónak dupla bordadísz van.

Szürkés színű, nagyon kopott felületű, ívelt, rövid nyakú, erősen nyomott gömbtestű korsó. Perem fölé emelkedő szalagfüle az edény válla alatt csatlakozik az edénytesthez. Az edény vállánál szimmetrikusan elhelyezett, négy függőleges bordapár fut le az edény hasa alá. A bordapár között ferde kannelúra díszíti a korsót. Pereme helyenként hiányos, füle hiányzik, hasa jelentős mértékben kiegészített. Szá.: 9 cm, m.: 12,5 cm, fá.: 5,7 cm (29. tábla 3).

A sírban 40-49 éves nő maradványai voltak.

802. sír (28. tábla 8–9, térképen JC-09)

A temető ÉNy-i szélén, a 807. és 1223. kettős csontvázas sír és a 803, 804, 809. urnasírok csoportja között helyezkedett el. A megszáradt felületen a csontok jelezték a sírt. Betöltése barna homokos kevert volt. A kissé ovális, szabálytalan szélű sírgödör sekély, ívelt aljú lett, amelyben DNy-ÉK-i tájolással fejjel DNy felé, bal oldalán zsugorított *felőtt* csontvázat tártuk fel. A közepes-jó megtartású *csontváz* koponyájából csak az alsó állkapocs maradt meg, eredeti helyéről elmozdulva. Erősen felhúzott láb helyzetben volt, a bal térd a könyökökhöz ért. A kotró a csontváz más részeit is sértette (pl. jobb combcsont, bordázat), kimozdította, illetve elhúzta (kéz- és lábfejek).

Melléklet nem volt.

A bontásból egy-két kerámiatöredék került elő.

Vörösesbarna, kopott felületű, vékony falú tál nyak- és oldaltöredéke (28. tábla 10), valamint egy hasonló színű, durvított felületű, vastag falú hombár? oldaltöredéke volt (28. tábla 11).

A halott egy 20-25 éves nő(?) volt.

803. sír (30. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető északi, ÉNy-i szélén a többi sírtól elkülönülve helyezkedett el (maradt meg) a 803, 804, 809. sírok csoportja. A sírok magasan, a barna szubhumusz rétegben jelentkeztek, a meghagyott talajtömbből bontottuk ki. A 803. sír a csoport nyugati tagjaként közel 30 cm-re (a legmagasabban) a sárga altalaj felett került napvilágra. Kerek, közepes, sekély gödröt (80×70 cm) bontottunk az edények köré. Kevés szürkés betöltésképpen csak az edények között látszott a földben.

A 2, 3, 4. edény között hamvakat, nagyobb csontdarabokat figyeltünk meg. Ezért *szórt hamvas rítusú sírról* van szó, amelyben az edényeket részben a hamvakra, részben azok köré helyezték el.

Melléklet:

1. edény: A DK-i edény szájjal NyDNY felé, valószínűleg oldalán fekvő, magasabb sötétszürke korsóféle lehet.

Világos barna színű, kopott felületű, vékony falú, hasán függőleges kannelúrával díszített korsó oldaltöredéke a fül indításával és széles szalagfülének össze nem illeszthető töredékeivel (30. tábla 4–5).

2. edény: szürke, igen töredezett, típusa a feltárásnál nem állapítható meg. Néhány kalcinátum látszott a töredékek között.

Barnás színű tál alsó részének töredéke. Hasán bevagdosott díszítés. Szá.: nincs, tör. m.: 4,2 cm, fá.: 10 cm (30. tábla 3).

3. edény: É-on középtájt volt, nem meghatározható típusú edény. Kívül barna színű, alóla hamvak lógnak ki.

A restaurálás után kétszattatú tálként határozhattuk meg: vörösesbarna, vékonyfalú, külső oldalán ellentétes irányú háromszögekbe rendezett, ferde kannelúrázással díszítve. Osztógomb helyett rövid hurkafüle van (32. tábla 1). Nagy valószínűséggel ehhez az edényhez tartoznak azok a töredékek, amelyek vékony falú, körbefutó pontsorról díszített tálal rajzolnak ki, a tálon helyenként különböző kannelúrázás maradványai láthatóak. Valamennyi töredék ragasztott darabokból áll (31. tábla 1–4).

4. edény: ÉNy-on valószínűleg kis füles bögre darabjai voltak, amelyekből a szalagfül határozható meg. Vöröses színű, vékony falú bögre keskeny szalagfülének össze nem illeszthető darabjai (30. tábla 6–11). A feltáráson a 3. edénytől északra igen apróra törött edénydarabokat láttunk. A 3. edény mellett keletre pedig további sötétszürke cserepeknek nem adtunk számot, mert hovatartozásuk bizonytalan volt.

A restaurált leletanyagban a további sírmellékletek voltak:

5. edény: vöröses színű, kopott felületű, töredezett tál viszonylag sok, össze nem illeszthető darabjai (32. tábla 4–9).

6. edény: vörösesbarna, vékony falú korsó peremtöredéke, széles, négy bemélyítéssel tagolt, „szarvacskás” szalagfüllel, valamint további oldaltöredéke (32. tábla 2–3).

(Lehetséges, hogy a 3. számú kétszattatú tálban volt a 6. számú, szarvacskás peremű edény.)

A sírban 20-39 éves felnőtt (neme nem határozható meg) hamvai voltak.

804. sír (33. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető északi, ÉNy-i szélén a többi sírtól elkülönülve helyezkedett el, maradt meg a 803, 804, 809. sírok csoportja. A sírok magasan, a barna szubhumusz rétegben jelentkeztek, a meghagyott talajtömbből bontottuk ki. A DK-i 804. sír edényeit a sárga altalaj felett kb. 18-20 cm-re a 809. edényeitől 65 cm, a

803. edényeitől 95-110 cm távolságban tártuk fel. Egyértelmű sírfoltja nem volt, ezért az edények köré ovális sírgödrot bontottunk (96×58 cm).

Az edényeket É-D-i irányban helyezték el a sírban. Hamvakat nem láttunk a feltárás során és a restaurálás során sem kerültek elő hamvak az edényekből. *A sír rítusa bizonytalan*, de az edények elhelyezkedése inkább hamvasztásos rítusra utal. A terepen három edényt határoztunk meg. A restaurálás alapján azonban öt edény van a sírnyagban.

Melléklet:

1. edény (terepi számozás): széles szájú, hengeres nyakú, szalagfüles edény. Szájjal lefelé, kissé oldalra nyomódott össze az alsó fele. 10 cm magas volt feltárt állapotában. (972. sz. leletkísérővel csomagoltuk el.)

Restaurálva: vöröses színű, kopott felületű, hengeres nyakú, hasán kannelúra díszes korsó perem- és oldaltöredékei (35. tábla 1–4, 7–9, 11) a széles szalagfül maradványával (35. tábla 5). Szá.: 10 cm.

2. edény: A középső edény az É-D-i irányú sorban egy nagyméretű, sötétszürke korsó lehet. Kissé nyugat felé dőlve helyezkedett el. (973. sz. leletkísérővel csomagoltuk el.)

Szürke, eredetileg fényezett felületű, hengeres nyakú, lekerekített vállú, mérete alapján kancsó. Hasán függőleges és ferde kannelúrázás és három, szimmetrikusan elhelyezett, függőleges szubkután fül van. Szalagfüle az edény vállánál indul. Nyaka töredékes, füle letörött. Szá.: 10 cm, m.: 20 cm, fá.: 7,8 cm (34. tábla 1).

3. edény: kihajló peremű, bikónikus, nyomott testű kisebb tál. Szájjal ÉNy felé feküdt, felét elvitte a kotró. Hasán körbefutó díszítés és egy alagútfül látszott. (974. sz. leletkísérő)

Restaurálva: szürke, kopott felületű, tölcseresnyakú, nyomott gömbtestű, több darabból ragasztott, hiányos tál. Hasán körbefutó pontsordísz és vízszintes alagútfül. Alja enyhén omphalosos. Szá.: 22 cm, m.: 8 cm, fá.: 6 cm (33. tábla 3).

4. edény: A 2. edényből restaurálásnál egy vékony falú tál peremtöredéke került elő, a peremen finoman benyomkodott vonalkázással (35. tábla 6, 8.).

5. edény: Az 1. edény darabjai között voltak egy másik edény töredékeit is. A tál(?) barnás színű, kopott felületű, vékony falú. Perem- (35. tábla 10), oldal- és egy aljhoz közeli darabja maradt meg, néhány darab összeragasztva. Szá.: 14 cm.

805. sír (36. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető É-i sávjában, a meghagyott szubhumusztömb ÉNy-i szélén volt. Kb. 20 cm-rel a sárga altalaj felett jelentkezett az edény, nem volt megfigyelhető foltja. Kerek, kisebb gödrot bontottunk köré. Sem hamvak, sem embercsont nem látszott a terepen és a restaurálás során sem került elő. Ennek ellenére a jelenség temetkezés maradványa lehet, *rítusa nem állapítható meg*.

Melléklet:

1. edény: Vastagabb falú edény kis része, talán alja volt megfigyelhető az ásatáson. Típusát nem tudtuk meghatározni.

Vörösesbarna-szürke színű, vastagfalú, kisméretű oldaltöredékek és további ragasztott oldalak, egy ragasztott aljtöredék. Kerámiaüzalékkal soványított és lekopott maradványok hombárból (36. tábla 5–7).

2. edény: A felszedés során kiderült, hogy egy edény van az 1. edény belsejébe helyezve, amely vékonyabb falú, belül szürke, kívül világosbarna. 4 kopott oldaltöredéke van meg (36. tábla 3–4).

806. sír (36. tábla 9–10, térképen JC-09)

A temető északi sávjának közepe táján, a humusz alatti barna homokos talajrétegben folt nélkül került elő, 20 cm-rel a sárga altalaj felett. Egy meghatározhatatlan típusú edényt tártunk fel (1. edény),

amelynek aljában látszottak az összegyűjtött hamvak. 26×22 cm nagyságú az edényalj, típusa kérdéses.
Urnas hamvasztásos rítusú sír.

Melléklet:

1. edény: Vöröses színű, durvított felületű, vastag falú hombár apró töredékei, köztük oldal- és aljtöredéke, az utóbbi több darabból ragasztva. Az ásatáson még egyben lévő edényalj azóta több darabra szétesett (37. tábla 1–2).

A sírban 20 év feletti felnőtt hamvai voltak (neme meghatározhatatlan a maradványokból).

807. és 1223. sír, kettős sír (37. tábla 3–4, térképen JC-08)

A temető ÉNy-i részén volt. Foltban összeért a 808. gödörrel, amelyben nem volt sírra utaló maradvány. Viszonyuk kérdéses.

A 807. ovális alakú sírgödörnek barna betöltésű foltja megfigyelhető volt. A bontás során került elő mellette kelet felől egy újabb csontváz (1223. str.). *Kettős csontvázás sír*: A magasan fekvő sírt mélyművelés vagy kotró bolygatta. A halottakat egymással szemben fordított helyzetben temették el, tájolásuk megegyezik, D-É-i, fejjel D felé. A 807. jobb oldalára (K-re) fektetett, zsugorított pozícióban volt. A kar az állhoz lehetett húzva, a lábak inkább a fenék felé. Csak néhány hosszúcsont és a koponya maradt meg.

Melléklet nem volt.

A sírban 9-14 éves gyermek maradványai voltak.

809. sír (38. tábla, 1–2, térképen JC-09)

A 809, 804, 803. sírok egymás mellett helyezkedtek el, csoportot képeztek a temető feltárt ÉÉNy-i szélén. Közülük az északi sír a 809. számú, amely a barna homokos talajréteg (szubhumusz) alsó szintjén (a 804. sírral kb. egy magasságban) jelentkezett, a sárga altalaj felett kb. 10 cm-rel. Foltja nem volt, ovális gödrot bontottunk. A sír felső szintjét munkagép bolygatta. Hamvak nem látszottak jól a bontás során, a felszedéskor gyűjtöttük össze. *Szórt hamvas rítusú sír*, amelyben a hamvak köré helyezhették el az edényeket. Három edény maradt meg.

Melléklet:

1. edény: a sírban középtájt, sötétszürke, kicsi, egyfülű bögre volt restaurálható állapotban.

Hiányos. Szűk, hengeres nyakú, lekerekített vállú, hasán függőleges kannelúzással díszített korszó. Alján enyhe omphalos. Perem fölé emelkedő keskeny szalagfüle az edény vállánál csatlakozik az edényttesthez. Hiányos, több darabból ragasztva. Szá.: 5,4 cm, m.: 11 cm, fá. (az omphalosnál): 2,5 cm (38. tábla 3).

2. edény: töredezett kis edényke, valószínűleg gömbszelet alakú tálka.

Vörösesbarna, nyújtott S profilú, széles szájú, díszítetlen tálka töredékei, helyenként alig észlelhető, vörös festés nyomaival. Több darabból összeragasztva. Szá.: 12 cm, tör. m.: 4,5 cm, fá.: nincs (38. tábla 4). A 2. edény darabjai között a restaurátorok egy fogacskát találtak.

3. edény: feltehetően ugyanazon nagyobb méretű hombárnak két, ívben megmaradt töredezett része, esetleg pereme volt megfigyelhető az ásatáson (39. tábla 1–4).

A sírban egy 2-4 éves gyerek hamvai voltak. A töredékes fog (Inf. I.) is tartozhat a hamvakhoz.

825. sír (37. tábla 5–6, térképen JC-09)

A temető DNy-i felében volt. A *csontvázás sírből* csak két csontszilánk maradt meg, valódi sírfoltja nem látszott. Lehetséges, hogy nem is itt volt az eredeti sírgödör, csak a kotró húzta el.

Melléklet nem maradt meg.

A csontszilánkokból nem lehet meghatározni az elhunyt nemét és korát.

1155. sír (40. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető középső tömbjében, a szubhumuszrétegben folt nélkül jelentkezett, kb. 25 cm-rel a sárga altalaj felett. Ovális gödröt bontottunk köré. Hamvak, csontok nem látszottak a sír kibontása során. Két edény maradványa került elő. Restaurátori megfigyelés szerint a hamvak a 2. számú vörös edényben voltak. Eszerint *urnás hamvasztásos rítusú sírről* van szó.

Melléklet:

1. edény: Szürke, urna típusú edény kettős bordadísszel a nyakrészén, esetleg bütyök indulásával.

Barnásszürke színű, vastag falú, nyakán vízszintesen körbefutó, vékony kettős bordával díszített hombár perem- és két darabból ragasztott nyaktöredéke, az edény hasán rátett bütyök indításával (40. tábla 3–4). Egy aljtöredék is ehhez az edényhez tartozik (40. tábla 5).

2. edény: Vörös, lekopott felületű edénytöredékek.

Vöröses színű, vékony falú, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű, kopott felületű korsó. Hasán függőleges kannelúrázás nyomaival. Alig a perem fülé emelkedő füle ún. ansa cornutás fül, amely az edény vállánál csatlakozik az edényttesthez. A korsó több helyen kiegészített. Szá.: 8 cm, m.: 12 cm, fá.: 4 cm (41. tábla 1).

A restaurálás során további edények töredékei kerültek elő:

3. edény: szürke, viszonylag vékony falú edény oldaltöredéke, edénytípus nem határozható meg (a leletablán nem szerepel).

4. edény: a 2. számú edényben egy kisméretű tál pontsordíszes oldaltöredékét találták a restaurátorok (40. tábla 6).

5. edény: három jellegtelen töredéke.

A sírban 2-4 éves gyermek maradványai voltak.

1161. sír (42. tábla 1–2, térképen JC-09)

A birituális temető közepe táján, a barna homok szubhumuszrétegben jelentkezett edénytöredékek formájában, amelyekből csak néhány töredék maradt in situ. Három edény töredékeit figyeltük meg az ásás során. Hamvak, embercsontok nem kerültek elő. *Ennek ellenére a jelenség bolygatott sír lehet, amelynek rítusa kérdéses.*

Melléklet:

1. edény: Valószínűleg a nyak alatt végig húzódó, széles árkolású edény (urna?) darabjai.

Barnás színű, helyenként szürke foltos, vastag falú hombár több darabból összeragasztott nyaktöredéke vízszintesen körbefutó, párhuzamos árkolással és további töredékei (42. tábla 3).

2. edény: Vékony falú, esetleg bögre néhány töredéke.

Szürkés színű, vékony falú korsó oldaltöredékei, vállán függőleges és ferdén kannelúrázott mezőkkel díszítve (43. tábla 1–3).

3: kihajló peremű, vöröses színű edény perem- és oldaltöredéke.

Vöröses színű, vékony falú, kihajló peremű fazék? perem- és oldaltöredékei (42. tábla 4–7).

A restaurálás után sok apró töredék maradt a fenti edényekből (43. tábla 4).

A sírban nem voltak emberi maradványok.

1162. sír (39. tábla 5–6, térképen JC-09)

A temető középső tömbjének keleti szélén, a barna homokos szubhumuszréteg alján, kb. 10 cm-rel a sárga altalaj felett folt nélküli, összeállt hamvkupacot bontottunk ki, amelynek nagysága É-D-i irányban 26 cm, K-Ny-i irányban 20 cm széles volt. Edényt, edénytöredéket nem találtunk a hamvak környezetében. (Esetleg szántás vagy munkagép vitte el?) A sír rítusa bizonytalan, azonban *szórt hamvas rítusra* utal a megmaradt jelenség.

Melléklet:

1: a hamvak között leheletvékony, kisméretű, téglalap alakú kagylólemez töredékeit találta meg az antropológus. Két különböző kagylóból készülhettek: egy sárgás színű, szélesebb lemezt lehet elkülöníteni, amelynek két szélén és közepén is sűrűn benyomkodott pontsor díszítés van (39. tábla 10), és további, fehér színű, díszítetlen kagylólemez-töredékeket határozhattunk meg (39. tábla 7–9, 11–13). A 39. t. 7–10. töredékeket Sümegi Pál *Unio crassus* kagyló héjából csiszolt lemezként határozta meg, a 39. t. 11–13. tárgyakat mészkő gyöngyként azonosította.

A sírban 2-4 éves gyermek hamvai voltak.

1163. sír (44. tábla 1–3, térképen JC-09)

A temető ÉK-i részén a barna homokos szubhumuszrétegben folt nélkül jelentkezett az 1163. urnasír, a 806. urnasír maradványa mellett keletre 50 cm-re.

Melléklet:

1. edény: széles aljú edény sekélyen megmaradt aljában (29×21 cm), urnában láthatóak az összegyűjtött hamvak. Az edény sötétszürke színű, nem állapítható meg a típusa a feltáráskor, mert nagy részét elvitte a kotró.

Sötétszürke, rücskös felületű hombár alsó részének töredéke. Több darabból ragasztva. Fá.: 14,5 cm, tör. m.: 13,8 cm (45. tábla 1).

Bontásból:

2. edény: vöröses barna, vékony falú tál perem- és oldaltöredékei (45. tábla 4, 7, 9) és a hasán elhelyezett, széles árkolással tagolt, rövid letört füle (45. tábla 8).

3. edény: sötétszürke, vékony falú kis bögre oldaltöredékei (45. tábla 2–3, 5–6).

További, nem meghatározható típusú edényből való darabok is vannak még a bontásból.

A sírban 20-39 éves nő(?) maradványai voltak.

1164. sír (46. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető K-i harmadában, az 1215, 1166, 1165. urnasírok között lévő sír maradványa. A barna homokos szubhumuszréteg alsó szintjén, a sárga altalaj felett 15 cm-re jelentkezett az edény megmaradt teteje. Sírfolt nem látszott, az edény és a hamvak jelezték a sírt. Munkagép által bolygatott urnás hamvasztásos rítusú sír.

Melléklet:

1. edény: barna színű edényben, esetleg kihajló peremű tálban maradt meg kevés kalcinátum.

A hamvakat tartalmazó edény vörösesbarna színű, kopott felületű tál volt. Hasán háromszögmetsetű eszközzel benyomkodott, körbefutó díszítés és egy széles, kissé vaskos alagútfül van. Szá.: 20 cm, m.: 9,5 cm, fá.: 7 cm (46. tábla 3).

A sírban 4-6 éves gyerek maradványai voltak.

1165. sír (47. tábla 1–2, térképen JC-09)

Az 1166. urnasír mellett keletre, a barna szubhumuszrétegben folt nélkül jelentkezett kb. 15 cm-re a sárga altalaj felett. Ovális alakú, sekély rábontást készítettünk az urnás hamvasztásos rítusú sírnak.

Melléklet:

1. edény (urna): É-D-i irányban elhúzódó, feltehetően egyetlen edényhez tartozó, belül szürke, kívül barna töredékek. Az edénytípus a feltáráson nem volt megállapítható, esetleg nagyobb méretű, magas edény. A cserepek között hamvak, nagyobb csontdarabok láthatók.

Restaurálás után: szürke, vastag falú, durvított felületű, barnás színű, foltokban szürke hombár több oldaltöredéke és aljának töredékei maradtak meg, több darabból ragasztva. Tör. m.: 8,5 cm, fá.: 11,5 cm (48. tábla 1–2).

2. edény: a mosás után a töredékek között még egy vörösesbarna, vékony falú tál perem- és oldaltöredékei is előkerültek, a tál hasán körbefutó, finom pontsordíszítéssel. Tör. m. 11,8 cm (47. tábla 3–4).

A sírban 9-14 éves gyermek maradványai voltak.

1166. sír (49. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető ÉK-i felében a barna homokos szubhumuszrétegben folt nélkül jelentkezett a sárga altalaj felett 20 cm-re. Lehetséges, hogy az 1166, 1165, 1164, 1167, 1215. urnasírok és az 1171. kőpakolós csontvázas sír egy csoportot alkot? Legalábbis körülöttük nem maradtak meg sírok. Az 1166. sír *urnasír lehetett*, néhány db hamvat figyeltünk meg. A kotró elhúzhatta eredeti helyéről.

Melléklet:

1. edény aljtöredéke: igen töredékes, elmozdított darabjai.

Sötétszürke, kerámiazúzalékkal soványított, durvított felületű hombár aljtöredéke. Több darabból összeragasztva. Fá.: 11 cm, tör. m.: 2,8 cm (49. tábla 3).

2. edény: a mosott töredékek között egy barnás színű, vékony falú tál peremtöredéke is előkerült, belső oldalán ferde kannelúrázással díszítve (49. tábla 4).

A sírban meghatározhatatlan nemű és korú egyén néhány csonttöredéke volt.

1167. sír (49. tábla 5–6, térképen JC-09)

A temető ÉK-i felében, az 1165, 1166, 1164, 1215. urnák és az 1171. kőpakolós csontvázas sír csoportjában, annak DK-i szélén került elő folt nélkül a barna homokos szubhumuszréteg alsó felében. A sárga altalaj felett 14 cm-re feküdt a *hamvasztásos rítusú sír* maradványa. A rítus pontosítása a töredékesség miatt nem lehetséges.

Melléklet:

1. urna: meghatározhatatlan típusú edény, amelynek töredékei között néhány hamvdarab látszott.

Egy vöröses színű, vastag falú hombár oldaltöredéke (49. tábla 9).

2. edény: a sírból elcsomagolt töredékek között még egy vékony falú, fordított csonkakúpos testű, vöröses színű, foltokban szürke tál oldaltöredékei (49. tábla 7–8) határozhatók meg.

Asírban talált 10-nél kevesebb krétafehér, apró csonttöredék nem elegendő a nem és kor meghatározásához.

1168. sír (50. tábla 1–2, térképen JC-10)

A bituális temető középső tömbjének keleti részén az 1168, 1169. és az 1188. sírok egymás mellett kb. Ny-K-i irányú vonalon helyezkedtek el. A középső 1168. számú sír a sárga altalaj felett kb. 10 cm-re folt nélkül jelentkezett a szubhumuszban. Ovális rábontást készítettünk a kb. É-D-i irányú vonalon fekvő két edénymaradványnak.

A terepen nem volt megfigyelhető a sír rítusa. A 2. edény töredékei között apró embercsontokat találtak a restaurátorok, amelyek az antropológiai vizsgálat szerint nincsenek megégve, így *csontvázas lehetett a megbolygatott sír rítusa* (valószínűleg rossz megtartású volt eleve a gyermekváz).

Melléklet:

1. edény: déli irányban oldalán fekvő, esetleg tálka maradványa.

Világosbarna, vékony falú, széles szájú tálka, amelynek perem- és oldaltöredékei maradtak meg (50. tábla 4–7, 11–12) a perem alatt pici bütyökkel (50. tábla 13). Több darabból ragasztva, nem kiegészíthető.

Szá.: 15 cm, tör. m.: 5 cm, fá.: nem mérhető.

2. edény: északon rossz megtartású kerámiatöredékeket dokumentáltunk az ásatáson, az edénytípus nem határozható meg.

Néhány barna színű, az előzőnél kissé vastagabb falú tálka, hasonló jellegű oldaltöredék, egyik nyaktöredék lehet (50. tábla 8–10). A restaurátor műhelyben embercsontokat találtak a kerámiatöredékek között.

3. gyöngy: a 2. edény töredékei között a mosás során 1 db fehér rövid henger alakú gyöngy került elő. H.: 0,6 cm (50. tábla 3), amelyet Sümegi Pál mészko gyöngyként azonosított.

A leletanyagban egy belül sötétszürke, kívül világosabb barna, kerámiazúzalékkal soványított, kopott oldal is van (nincs ábrázolva), amely nem tartozik a fenti edényekhez.

A sírban 0,5-1 éves gyermek csontjai voltak.

1169. sír (51. tábla 1–2, térképen JC-09)

Az 1168. sírtól nyugatra kb. 1,2 m-re, a barna homok szubhumuszréteg alsó részén, folt nélkül jelentkező sírmaradványt csak a kerámia jelezte. Valószínűleg urnás hamvasztásos rítusú volt az erősen bolygatott temetkezés.

Melléklet:

1. edény (urna): meghatározhatatlan típusú szürke színű edény kevés maradványa, amelyben kevés hamvdarab látszott a feltárás során.

Sötétszürke, vastag falú hombár alsó része. Több darabból ragasztott alj- és oldaltöredék. Fá.: 10 cm, tör. m.: 2,3 cm (51. tábla 5).

2. edény: a restaurált leletanyagban sötétszürke, ferde kannelúrázással díszített bögre oldaltöredéke (51. tábla 3) volt.

3. edény: vékony falú bögre kisméretű töredéke maradt meg (51. tábla 4).

A sírban 0-6 éves gyerek maradványai voltak.

1170. sír (51. tábla 6–7, térképen JC-09)

A birituális temető középső tömbjének keleti szélén, a barna homokos szubhumuszrétegben jelentkezett kb. 10-15 cm-rel a sárga altalaj felett sírfolt nélkül. 25×20 cm kiterjedésű, összeállt hamvkupac maradt meg, amely köré sekély gödröt bontottunk. Edény, edénytöredék egyáltalán nem maradt in situ. A sír rítusa bizonytalan, azonban *szórt hamvas rítus*ra utal a megmaradt jelenség.

A temetkezés 2-4 éves gyermek maradványait őrizte meg.

1171. sír (52. tábla 1–2, térképen JC-09)

A birituális temető egyik ÉK-i szélső sírja. A barna homokos szubhumuszréteg alsó szintjén nem sírfolt, hanem kő jelezte a temetkezést. Egy 45-50 cm hosszú, amorf, szürke homokkővel fedték le a közel K-Ny-i tájolású, fejjel K felé fekvő gyermek holttestét. A kő alól a koponya teteje és néhány csont (jobb kar és láb, lapocka) lógtak ki. A kő eltávolítása után a csontváz helyzete: bal oldalára erősen zsugorított kisgyermek közepes megtartású csontváza. A koponya ép, csak összenyomta a kő. A lábak egészen a felsőtest elé felhúzva, a jobb kar a jobb lábon nyugodott. Bal kézfej a fej alatt lehetett. Csigolyáiból, bordáiból, láb-és kézcsontjaiból alig maradt valami.

A *kőpakolásos csontváz rítusú sír* nem mélyedt le a sárga altalajba.

Mellékletek nem a feltárás, hanem a csontmosás során kerültek elő:

1: a koponya mellett gyöngyök: 9 fehér és 4 vörös színű, lapos, kerek gyöngy, valamint 8 lyukas csiga volt a gyöngyosorban (52. tábla 4–24). A fehér gyöngyöket Sümegi Pál mészko gyöngynek (52. t. 4–6, 9–13, 15), a vörös színűeket kiégetett agyaggyöngyként azonosította (52. t. 7–8, 14, 16). A nyolc egyéb gyöngy *Columbella rustica* csiga maradványa (52. t. 17–24).

2: egy összehajtogatott, vékony fémhuzal (52. tábla 3) is előkerült még. H.: 0,9 cm.
A sírban 8-10 éves gyermek maradványai voltak.

1172. sír (53. tábla 1–2, térképen JC-10)

A birituális temető feltárt részének egyik szélső DK-i sírja. A sárga altalajban látható barna, kerekded sírfolttal jelentkezett. Ehhez képest szabálytalan-lekerekített sarkú téglalap alakúra lett kibontva a gödör, amely délen összeszűkült. A sekélyen megmaradt gödör középvonalában, pontosan D-É-i irányban, bal oldalára zsugorított nagyobb gyermek jó megtartású csontváza feküdt. Koponya kissé sérült a megtaláláskor. Lábai kissé felhúzóttak, de nem érnek a könyökökig. Jobb karja a felsőtest előtt, jobb vállrésze lefelé nyomódott. Néhány bordát kiszedhettünk, de ép a csontváz. *A legjobb megtartású csontvázas sírok közé tartozik.*

Melléklet:

1. edény: A lábfejekén nagyméretű szürke, széles szalagfüles korsó, száját a kotró megsértette. Valószínűleg háromszög alakba rendezett kannelúrákkal díszítették.

Restaurálás után: a sírban egy barnás színű, helyenként szürke színű, kopott felületű, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű kancsó ellentétes irányú kannelúrázással díszített töredékes felső része maradt meg. A perem fölé emelkedő szalagfül az edény vállánál csatlakozik az edénytesthez. Több darabból ragasztva, alsó része hiányzik. Szá.: 9,5 cm, tör. m.: 14,5 cm. fá.: nem mérhető (53. tábla 3).

2: vörös radiolaritból készült retusált élbetét került elő a jobb medencecsonttól délre a csigolyák (gerincoszlop) mellett (53. tábla 4; Marton 1. kép 2).

3.: hengeres gyöngy (kb. 12 mm hosszú) a jobb karcsont felett néhány cm-re volt (53. tábla 6). Sümegi Pál meghatározása szerint mészkőgyöngy.

A csontok között előkerült egy salakosra égett pici edénytöredék is (53. tábla 5).

A sírban 8-12 éves gyermek maradványai voltak.

1181. sír (54. tábla 1–2, térképen JC-09)

A birituális temető középső tömbjének északi szélén volt. A meghagyott szubhumusztömb elbontása során került elő egy szabálytalan háromszög alakú, lekerekített sarkú szürke kő (valószínűleg homokkő). Ferdén feküdt (20-33 cm-rel a sárga altalaj felett), a déli oldalon kis kötöredék és egy kerámiatöredék lógott ki alóla. Az északi oldalon a kötől kb. 20-23 cm-re többféle edény kopott oldaltöredéke feküdt a kő alatti szinten. A nagy kő felszedése után a déli oldalon minimális, pár cm-es körzetben kevés kalcinátumot figyeltünk meg (hasonlóan a 1186. sírhoz). Lehetséges a recens bolygatás, eredeti helyéről *elmozdított kőpakolásos* sírmaradvány lehet.

Melléklet:

Az eredeti edényekből néhány edénytöredék maradt meg, köztük barnás színű, vastag falú hombár jellegtelen oldaltöredékei (54. tábla 3–4, 6) és egy besimított díszítésű oldaltöredéke (54. tábla 5).

A sírban egy újszülött maradványai voltak.

1182. sír (7. tábla 3–4, térképen JC-14) többes csontvázas temetkezés a 775-ös sírral

A birituális temető DK-i szélén, a 775. gyereksír mellett közvetlenül nyugatra (a csontvázról 20-25 cm-re) került elő. Kettős sírt alkotott a 775. sírral. Sírfoltot a barna homokos szubhumusztömbben nem lehetett megfigyelni, ezért egy gödröt bontottunk a vázakhoz. A két gyerekváz egymással szemben volt fektetve. Az 1182. D-É-i tájolású, fejjel D felé, jobb oldalára normál zsugorított pozícióban fektetett gyermek. Rossz megtartású, töredékes, szilánkos, hiányos csontváz. A koponya hiányos, a kotró is elhúzhatta, néhány fog látszott. Lábcsonatok, esetleg karcsont maradt meg.

Melléklet nem volt in situ.

Az antropológiai meghatározás szerint a kettős sírnek látszó objektumban legalább három inf. I. korú gyermek keveredett maradványai voltak. Egyértelmű szétválasztásuk a töredékesség és a hasonló életkor miatt nem lehetséges.

1183. sír (55. tábla 1–2, térképen JC-14)

A birituális temető kb. középső tömbjének déli felében volt. Foltja a barna homokos szubhumuszrétegben nem látszott. A *csontvázas rítusú sír* nem mélyedt le a sárga homokos altalajba. D-É-i tájolású; fejfelé D felé, bal oldalán zsugorított kisebb gyermek csontváza. Rossz megtartású és hiányos váz, a koponya benyomódva, sérült. A lábak nincsenek felhúzva a könyök felé. Hosszúcsontok és valószínűleg nyakcsigolyák maradtak meg.

Melléklet:

1. edény: a vállrész mögött esetleg ovális átmetszetű edény töredékei. Nem bontottuk körbe, mert szétesne. A sérült, hiányos edény típusa az ásatáson nem volt megállapítható.

Valószínűleg kisebb méretű edény igen apró darabjai és néhány oldaltöredéke. Egy kisebb méretű, szélein megvastagodó alagútfül és egy elvékonyodó bikónikus oldaltöredék alapján az edény típusa tál lehetett, amelyet kettős, bebökődött pontsorról díszítettek. Az edény eredetileg simított, szürke felülete lekopott, kerámiazúzalékkal és csillámos homokkal soványított (55. tábla 3–8).

A sírban 12–14 éves gyermek maradványai voltak.

1184. sír (56. tábla 1–2, térképen JC-09)

A birituális temető középső tömbjének ÉNy-i részén a barna szubhumuszréteg bontása során észrevett, eleve *bolygatott csontvázas sírmaradvány*. A sárga altalaj felett néhány cm-re voltak a dokumentált edénymaradványok.

Melléklet:

1. edény: az ásatási fotón 1. számmal jelölt, ép, egyfülű díszítetlen kicsi bögre helyét tudtuk nagyjából megfigyelni.

Szürkés színű, vékony falú, rövid, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű, díszítetlen bögre. Perem fölé emelkedő füle az edény hasánál csatlakozik az edényfalhoz. Szá.: 8 cm, m.: 5 cm (56. tábla 3).

2. edény: az 1. edény mellett ÉK-re nagyobb méretű, egyfülű edény aljtöredéke. Kiegészíteni nem lehet. Zömökebb, mint a füles korsók. További darabjai a bontási leletanyagban vannak.

Restaurálás után: szürke színű, helyenként fényezett felületű, kavicsos soványítású, díszítetlen füles fazék peremtöredéke és alsó részének több darabból ragasztott, elsimított felületű maradványai a fül indításával. Szá.: nem mérhető, m.: 9,5 cm, fá.: 6 cm (56. tábla 4).

3. edény: vastagabb falú, barna edény (hombár) négy db kopott oldaltöredéke (57. tábla 1–4).

További leletek a bontásból: 1 db embercsont (jobb sípcsont az antropológiai vizsgálat alapján). Kötötöredékek (selejtezve).

A sírban 0–0,5 éves gyermek maradványai voltak.

1185. sír (58. tábla 1–4, térképen JC-09)

A birituális temető ÉNy-i felében, a humusz alatti talajrétegben került elő megfigyelhető folt nélkül. A sír edénymaradványok jelezték, amelyeket körbe bontottunk lefelé a sárga altalajig. De így sem figyeltünk meg betöltést. *Recens bolygatással érintett objektum*, amelyet az ásatáson feltételes urnasírként írtunk le.

Melléklet:

1. edény: a töredékes edény megmaradt része a sárga altalaj felett 20-22 cm-rel jelentkezett. A felső darabok elszedése után egy szürke, széles szalagfüles, magasabb korszó mutatkozott, amely nyugati irányban feküdt. Mellette voltak a hamvak kis mennyiségben.

Az össze nem illeszthető töredékek kannelúrával díszített, szalagfüles korszóból maradtak meg (60. tábla 1-6).

2. edény: a hamvakat északon kerítették a vastagabb falú, barnás színű edény alj- és oldaltöredékei. Ez lehetett az urna?

Vöröses, helyenként szürke színű, vastag falú tál alsó részének díszítetlen töredékei (59. tábla 1-3).

3. edény: sok apró töredék között egy vékony falú bögre oldaltöredékeit azonosíthattuk, egyiket a fül indításával (59. tábla 4-5).

A kis mennyiségű, morzsalékos hamvak állatcsontból származnak. Gál Erika vizsgálata alapján juh vagy kecske foggyökérről van szó a fogmederrel együtt, több kis kalcinálódott töredék formájában, amelyek a humán csontokkal egyező égetést mutatnak.

A humán csontok hiánya miatt a jelenség emberi temetkezésként való értelmezését az edénymaradványok támaszthatják alá.

1186. sír (61. tábla 1-2, térképen JC-14)

A temető középső tömbjének déli, DDNy-i szélén a barna homokos szubhumuszrétegben jelentkezett a sír folt nélkül, a sárga altalaj felett 20-22 cm-rel. Egyetlen darab tojásdad, lekerekített szélű, szürke, valószínűleg homokkő (1. számú: mérete 28×22 cm, vastagsága 11 cm) utalt a sírra. Az 1. kő alatt, kb. 5-7 cm-es barna homokréteggel elválasztva, egy 2. követ bontottunk ki, amely vöröses szürkés homokkő lehet, lapos 24×19 cm, töredezett. A két kő közötti szinten délen és a 2. kő alatt maradt kevés égett embercsontdarab (hamvak). Egyéb mellékletet, edénytöredéket nem találtunk. Az általunk az altalajba bontott gödör túlbontás. A megbolygatott, *feltehetően kőpakolásos sír rítusa hamvasztásos lehetett.*

A hamvakból 15 évesnél idősebb, nem meghatározható nemű halottat lehetett meghatározni.

A sírből egy követ (LK 923) vizsgált Miklós Dóra geológus (ld. külön tanulmányában az elemzést), amelyet csiszoló kőként határozott meg.

1187. sír (62. tábla 1-2, térképen JC-10)

A temető középső tömbjének keleti szélén a humusz alatti barna talajrétegben feküdt az edény megmaradt felső szintje, a sárga altalaj felett kb. 15 cm-rel. *Az urnasír* urnájának maradványát dokumentáltuk az ásatáson.

Melléklet: 1. edény: nagy urna alja hamvakkal.

Barnásszürke, vastag falú hombár perem- és aljtöredékei (62. tábla 3, 5), nyakán vízszintesen körbefutó párhuzamos árkolással, alatta bekarcolt díszítéssel (62. tábla 4). A kisméretű töredékből a díszítés rendszere nem határozható meg. Szá.: nem mérhető, tör. m.: 6 cm, fá.: 14 cm.

A sírban 7-14 éves gyermek maradványai voltak.

1188. sír (63. tábla 1-2, térképen JC-10)

A temető középső sávjának keleti részén helyezkedett el. A humusz alatti barna talajréteg alján jelentkezett, nem mélyedt le a sárga altalajig. Bontás közben megnyestük, de foltját akkor sem figyeltük meg. Hamvasztásos temetkezés sérült, szétszántott maradványa, amelyben három edény darabjait, valamint a 3. és 2. edény között hamvakat dokumentáltunk. A felszedés során derült ki, hogy a hamvak az 1. edényben voltak. Az 1. edény alján, a hamvak alatt egy vörös csonkakúp alakú orsógombot találtunk.

A fentiek alapján *urnás hamvasztásos* a sír rítusa. Az antropológiai vizsgálat két személy hamvait különítette el, ezért *kettős urnás temetkezésről* lehet szó.

Melléklet:

1. edény (urna, terepi 1-2. számon): nagyobb szürke edény helyezkedett el ÉK-en.

Barnás színű, foltokban szürke, vastag falú, díszítetlen (durvított felületű) hombár alsó részének maradványa, több darabból ragasztva. Szá.: nincs, tör. m.: 16 cm, fá.: 14,5 cm (64. tábla 1) és további nem összeillő darabjai (66. tábla 8–9).

A hamvak az 1. edényben voltak. Az 1. edény alján, a hamvak alatt egy orsógomb került elő, vöröses színű, fordított csonkakúpos testű, függőlegesen átfúrt (64. tábla 2).

A 2. számú (az 1. számútól nyugatra lévő szürke) töredékekről kiderült a felszedéskor, hogy az 1. edény részei. (66. tábla 5–6).

2. edény (terepi 3. számú edény) DNy-on volt egy kisebb szürke edény.

Restaurálás után: szürkés színű, kopott felületű, vékony falú korsó alsó része. Hasán szimmetrikusan elhelyezve nyolc vékony függőleges borda osztja mezőkre. A bordákon benyomkodott díszítés van. A mezőkben függőleges és helyenként ferde kannelúrázás. Több darabból ragasztva, felső része hiányzik. Szá.: nincs, tör. m.: 8 cm, fá.: 6,4 cm (65. tábla). Egy vékony falú peremtöredék (szá.: 12 cm, 66. tábla 7) is ennek a korsónak a része lehet. További, össze nem illeszhető töredékei 63. tábla 3).

A felnőtt személy hamvai között két szürke kovából készült szilánkot is talált az antropológus (63. tábla 4–5; Marton 1. kép 6–7).

Az 1188. sírt összebontottuk a szomszédos, szintén szétszántott 1168. sírral. E bontási anyagban, amelyet 1188. str. számmal csomagoltunk a 942/2. leletkísérővel, az urnánál vékonyabb, elvékonyodó és kihajló peremű, kívül barna-szürke, kerámiazúzalékkal és csillámos homokkal soványított (hombár?) lekopott pereme és oldaltöredékei voltak (66. tábla 1–4, 10). Nem elképzelhetetlen, hogy ezek is az 1. urna darabjai, csak másképpen koptak le.

A sírban két személy hamvai voltak. A 939. csomagolási számú kerámia (terepi 2–3. melléklet) darabjai között 2-4 éves gyermek hamvai (egy db kéztöcsont a másik személyhez tartozhat). Az 1. edény (urna) aljában (940. csom. szám) lévő hamvak egy adultus (20-39 éves) nő (?) hamvai.

1193. sír (61. tábla 3–4, térképen JC-09)

A temető feltárt ÉK-i részén lévő *csontváz*as rítusú sírok egyike. Sírfoltja nem volt, a csontok jelezték a temetkezést. Felnőtt D-É-i tájolású (a koponya D-en, Ny felé néz), bal oldalán zsugorított, közepes megtartású, bolygatatlan *csontváz*át dokumentáltuk. A combcsontok a gerincre merőlegesen, az alsó lábszárak a fenék felé felhúzva helyezkedtek el. Jobb kar behajlítva a test mellett volt, a behajlított bal kar feljebb, kézfejjel az állhoz érve feküdt.

Melléklet nem volt.

A sírban 20-29 éves nő maradványait tártuk fel.

1194. sír (67. tábla 1–2, térképen JC-10)

A birituális temető feltárt ÉK-i szélén, több kőpakolásos sír között helyezkedett el. Kerekded, kisméretű, sekély beásása maradt meg, amelynek foltja világosbarna homokos kevert betöltésű volt a felszínen. Nagyobb csontdarabokból álló kupacot rögzítettünk (Ny-K-i irányú és 30×22 cm kiterjedésű), amelyből vihetett el a kotró. Szórt hamvas rítusúnak tűnt, de a felszedés alapján valószínűleg erősen bolygatott, hiányos *csontváz*as gyermek (?) sír maradványáról van szó.

Melléklet nem maradt meg.

Az antropológiai vizsgálat megerősítette az ásatási megfigyelést, valóban *csontváz*as a rítus. Azonban az elhunyt nemét és korát a megmaradt csonttöredékek alapján nem lehetett meghatározni.

1196. sír (68. tábla 1–4, a térképen JC-10)

A temető ÉK-i szélén lévő *csontváz*as rítusú sírok egyike. Az 1196. sír az 1195. gödörrel összefüggő foltként jelentkezett, itt magasabban hagytuk meg a talajréteget a kövek miatt. A szubhumuszréteg leásása után a sárga altalajban ovális folttal, barnás homokos betöltéssel jelentkezett az 1196. sír, amelynek gödre kibontva 110×60 cm. A sírgödör északi fele sekélyebb, a délebbi mélyebb lett kissé. A sír középvonalában két nagy amorf kő feküdt (az északi 47×48 cm, magassága kb. 30 cm, a déli kő nagysága 40×35 cm, magassága 23 cm). A kövek körül, a betöltés kibontása után embercsontok még nem látszottak, csak edények darabjai.

A kövek felszedése után látszott, hogy a gödör északon összeszűkül, teknős aljúra bontottuk. A sírgödör déli végében voltak az egymásba helyezett edények. (A restaurálás alapján három darab.) Az edények mellett szorosan – északi irányban – feltehetően csecsemő *csontváz*maradványa feküdt (fejfel D felé, D-É-i tájolású). A koponya szétnyomódott, alóla két hosszúcsont (combcsonatok) látszott csak ki. A *csontváz* jó megtartású, esetleg bal oldalra zsugorított volt.

Melléklet:

1. edény: a déli kő alatt volt az ovális átmetszetű, talán gömbszelet alakú tál, vállán körbefutó pontdísszel. Vöröses színű, foltokban szürke, vékony falú, tölcséres nyakú, fordított csonkakúpos testű tál. Hasán körbefutó pontsordísz és egy vízszintes alagútfül van. A fül két oldalán V alakban lefutó pontsordísz van. Belső oldala díszítetlen. Pereme két-két helyen kiegészített, alja ragasztott, az edény teste több helyen ragasztott, kiegészített. Szá.: 21 cm, m.: 10,5 cm, fá.: 7,5 cm (69. tábla 1).

2. edény: az 1. tálban találtuk meg az ásatáson a 2. sz. szürke, széles füles bögrét, amely alig látható kannelúrával díszített és kiegészíthető.

Szürkés színű, vékony falú, kissé ívelt, hosszú nyakú, erősen nyomott gömbtestű bögre. Alján alig látható omphalos. Hasán kopott, ferde irányú kannelúrázás. Kissé a perem fölé emelkedő füle az edény hasánál csatlakozik az edénytesthez. Füle ép, az edényen több helyen kisebb kiegészítés. Szá.: 9 cm, m.: 7,3 cm, fá.: 4,5 cm (70. tábla 1).

3. edény: az 1 edénnyel együtt elcsomagolt (999. leletkísérő) töredékekből egy másik tál is restaurálható volt. Ez vöröses színű, kopott felületű, vékony falú, díszítetlen tölcséres nyakú edény, több darabból ragasztva. Alja hiányzik. Szá.: 23,5 cm, tör. m.: 10,5 cm, fá.: nincs (70. tábla 2).

4. A koponya mosása során a koponyából két hengeres gyöngy került elő. Az egyik vékony falú, nagy átmérőjű, (h.: 1,1 cm, belső átm.: 0,6 cm, 69. tábla 2), a másik gyöngyszem vastag, kisebb átmérőjű (h.: 1,2 cm, belső átm.: 0,4 cm, 69. tábla 3). Sümegi Pál meghatározása szerint mindkettő mészgyöngy. A sírban 0,5-1 éves gyermek maradványai voltak.

1201. sír (71. tábla 1–2, térképen JC-10)

A temető feltárt keleti szélén sekély, szántás által is bolygatott *csontváz*as sírból kevés, rossz megtartású csont- és koponyatöredék maradt meg. A sír tájolása ezért biztosan nem határozható meg. Sírfolt a sárga altalajban nem látszott.

Melléklet nem maradt meg.

A sírban 2-4 éves gyermek maradványai voltak.

1202. sír (72. tábla 1–2, térképen JC-10)

A temető feltárt DK-i szélén, a 1201. *csontváz*as sírtól DDNy-ra 2 m-re jelentkezett az újabb sír kerekded foltja a sárga altalajban, amelynek közepén kisebb, a kotró által összetört kőtöredékek voltak. A lekerekített téglalap alakúra bontott sírgödör (100×76 cm) északi részén maradt meg egy kőtöredék in situ a kőpakolásból. A viszonylag jó megtartású kisgyermek *csontváz* bal oldalán erősen zsugorítottan feküdt fejfel D felé (D-É-i tájolású). A koponya töredezett, de nem hiányos. A lábak egész magasra

felhúzott pozícióban a felsőtest előtt, jobb kar szorosan a test mellett behajítva volt. Kar- és lábfejből néhány csont maradt in situ.

Melléklet:

1: a sír DNy-i sarkában, szájjal É felé feküdt egy kissé felhúzott fülű kis szürke bögre, amelynek keskeny, közepén lemélyített szalagfüle van.

Barnás színű, foltokban szürke, kopott felületű, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű, díszítetlen kis bögre. Kissé a perem fölé emelkedő füle az edény hasánál csatlakozik az edénytesthez. A fül közepén finom árkolás van. Szá.: 5 cm, m.: 4,5 cm, fá.: 1,5 cm (72. tábla 3).

A sírban 4-6 éves gyermek maradványai voltak.

1207. sír (73. tábla 1–2, térképen JC-15)

A temető feltárt DK-i szélén, a 774. kettős sírtól K-re kb. 2 m-re mutatkozott ovális, barnás kevert foltja a sárga altalajban. A felszínhez közel fekvő, erősen sérült, rossz megtartású felnőtt *csontváza* K-Ny-i tájolású, a koponya K-en volt. Bal oldalára fektették (délre néz). Lábai erősen felhúzott pozícióban a felsőtest előtt. A jobb kéz behajlítva, felkar a testen volt. A bal kar a felhúzott térdek mellett kinyújtva feküdt.

Melléklet nem maradt meg.

A sírban 20-39 éves férfi maradványai voltak.

1209. sír (73. tábla 3–4, térképen JC-10)

A temető egyik keleti szélső sírja, amely *kőpakolásos lehetett*. A csontvázról nyugatra és délnyugatra két kötödék feküdt a nyesésben két méteren belül. A többi kőpakolásos sír távolabb helyezkedett el, ezért feltehetően erről a sírről származhatnak a munkagép által elhúzott kövek.

Egyértelmű folt nélkül, az altalaj szintjén jelentkezett a *csontvázas sír*, amely néhány cm-re mélyedt le. Koponyája, jobb felkarja hiányos, töredékes, mellette további karcsontok töredékei, esetleg kézfejcsontok látszottak. A gerincoszlop, bordák rossz megtartásúak, hiányosak, töredékesek. A csontokat körbe bontottuk. A koponya Ny-i irányban feküdt, ami eltér a temetőben jellemző fektetéstől. Ugyanakkor a bolygatás miatt kérdéses, hogy ez volt-e a test eredeti pozíciója? Az eredeti tájolás és fektetés ismeretlen.

Melléklet:

1: okkerrög a nyakától északra 13-14 cm-re.

A sírban 20-39 éves felnőtt (neme meghatározhatatlan) maradványai voltak.

1210. sír (71. tábla 3–4, térképen JC-09)

A temető közepe táján, a barna homokos szubhumuszréteg elbontása során jelentkezett a sárga altalajban. Az 1155. sírmaradvány kerámiája nem lógott rá erre a sírgödörre. Mivel az 1155. sír eredeti gödrének helyzetét, alakját nem ismerjük, bizonytalan az 1210. és az 1155. sír szuperpozíciója.

Az 1210. sír foltja az északi szélén jobban látszódott, betöltése sárgásbarna kevert homok. Kb. kerekded, nyugat felé kinyúló szélű gödörben 4 közepes méretű kő látszott. A kövek álló helyzetűek voltak. Kivétel a negyedik, amely keleten a gödör alján feküdt. A felső kövek között már látszottak az embercsontok. Bontásból további embercsontokat tettünk el (koponyadarabok, metszőfogak, állkapocstöredék fogakkal, bordatöredékek, karcsont vége, nyakcsigolya). A koponyatöredékek, állkapocs elszórtan, egyrészt az ÉK-i és a NyDNy-i álló helyzetű kő mellett helyezkedtek el.

A kövek és embercsontok felszedése után a gödör alján volt még egy kisebb kő és a déli oldalon a gödör falában további csontocskák: borda, csigolya (kisgyermeké lehetett). A gödör kibontva rézsüs falú, alja déli felében jobban lemélyedt.

Lehet, hogy a beásás nem az eredeti sírgödör, hanem egy későbbi beásás nyoma volt. Ez a gödör bolygatta meg a *kőpakolásos csontváz*as *gyereksírt* vagy ebbe szórták később a megtalált sír *maradványait*?

Leletanyag: vöröses színű, vékony falú gömbszelet alakú tál peremtöredéke (71. tábla 5).

A kövekből mintának egyet tettünk el.

A sírban 8-12 éves gyerek maradványai voltak.

A sírból egy követ (LK 981) vizsgált Miklós Dóra geológus (ld. külön tanulmányában az elemzést), amelyet csiszoló kőként határozott meg.

1211. sír (74. tábla 1–3, térképen JC-09)

A birituális temető kb. középső tömbjének nyugati szélén, a barna homokos talajtömb elbontása során jelentkezett ez a sír a 780. kőpakolásos sír mellett. A sárga altalajban lekerekített sarkú négyszögletes sírgödörnek látszott a foltja. A sekély sírgödör közepén feküdt D-É-i tájolással, fejjel D felé egy kisgyermek bal oldalán zsugorított, jó megtartású *csontváza*. A lábak nem voltak felhúzva. Egyik karja behajlítva, a másik kimozdult (a hát alsó része mögött hevert).

Melléklet:

1: egyfülű kis bögre függőleges széles díszítéssel, füle nincs felhúzva. A test (karok) előtt feküdt, szájjal a test felé.

Barnás színű, foltokban szürke, kopott felületű, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű bögre. Hasán függőleges kannelúrázás. Pereme helyenként kicsit töredezett. Szá.: 5,6 cm, m.: 6,5 cm, fá.: 2,2 cm (75. tábla 1).

2: csontgyöngyökből álló nyaklánc az állkapocs alatt, melyből összefüggően 7 db látszott egymás mellett az álltól északra, 2 db az áll alatt volt. A gyöngyök elszórtan a bögre mellett keletre és a mellkas felett is szóródtak (itt néhány darabot dokumentáltunk). 20 db gyöngy a koponyából a mosás során került elő: egészen lapos, vékony körszelet alakú fehér gyöngy (5 db), valamint kopott vagy kevésbé kopott, hengeres gyöngyök (15 db) (75. tábla 2–21). Sümegi Pál meghatározása szerint a 20 gyöngy mészkőgyöngy.

A sírban 3-5 éves gyermek maradványai voltak.

1212. sír (76. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető középső tömbjének keleti részén, a 783. urnasír mellett került elő a barna homokos szubhumuszrétegben, a sárga altalaj felett 30-35 cm-re. Sírfolt nem volt, az edénymaradványokat ovális alakban bontottuk körbe.

A *hamvasztásos sír*ban az 1. edényből kerültek elő a hamvak a restaurálás során. Továbbra is bizonytalan, hogy szórt hamvas vagy urnás volt-e a temetkezés. Két személy hamvait különítette el az antropológus, azaz *kettős sírként interpretálható*.

Melléklet:

1. edény: töredékes, oldalra dőlve helyezkedett el. Típusa a feltáráson nem volt megállapítható. Úgy tűnt, az 1. edénnyel fedték le a hamvakat.

Restaurálás után: barnás színű, helyenként szürke foltos, vékony falú, hengeres nyakú, nyomott gömbtestű összetört korsó oldaltöredékei és szalagfülének darabja (76. tábla 3–4, 77. tábla 1). A korsó hasát függőleges kannelúrázás díszíti. Több darabból ragasztott, az egész edény nem rekonstruálható.

2. edény: az 1. edény nyugati oldalán esetleg egy másik edény világosabb barna peremtöredékét figyeltük meg, amelynek típusát a leletisztítás után sem lehetett meghatározni (77. tábla 2–6).

A leletanyagban további apró edénytöredékek vannak (77. tábla 7).

A sírban egy 20-39 éves nő és egy 6-7 éves gyermek maradványai voltak.

1213. sír (78. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető középső tömbjének DK-i szélén, a szubhumuszcsoportban jelentkezett a sír folt nélkül. Az altalajnál 10-12 cm-rel magasabban lévő embercsontok felett kövek jelezték a sírt.

A kőpakolásos csontváz rítusú sírban DK-ÉNy-i tájolású, fejjel DK felé fekvő, bal oldalán zsugorított helyzetű, fiatal felnőtt rossz-közepes megtartású csontvázat dokumentáltuk. A koponya hiányos, igen töredékes. A bal tenyér az arc alatt lehetett, azon nyugodott a feje. A jobb kézfej az áll előtt lehetett. A medence hiányos, töredezett. A lábak nincsenek felhúzva. A térdek és a lábfejek a bontás során mozdulhattak ki.

Melléklet:

1. edény: a behajlított lábak közötti részen valószínűleg egy edényhez tartozó barnás színű oldal- és aljtöredéket tártunk fel.

Vörösesbarna színű, vastag falú hombár alja és oldaltöredéke (78. tábla 3–4). Az edény fá.: 12 cm, a két töredék nem illeszthető össze, de egy edény darabjai.

A kőpakolás megmaradt kövei:

A nyaktól a bordáig terjedően 1 db szabálytalan, természetes módon sima felületű szürke homokkő; amely nem fedte le a teljes felsőtestet. 22×10 cm-es nagyságú.

Valószínűleg nagyobb, szürke homokkő darabjai medencétől a térdekig terjedően (28×16 cm). További 3 db szürke kopott homokkő lehetett a combfej mellett közvetlenül északra.

A sírban egy 18-19 éves (nő?) maradványai voltak.

A sírból egy követ (LK 918) vizsgált Miklós Dóra geológus (ld. külön tanulmányában az elemzést), amelyet csiszoló kő nyersanyagaként határozott meg.

1214. sír (79. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető ÉNy-i részén, a humusz alatti barna rétegben sírfolttal jelentkező csontváz gyermek temetkezés. A 90×46 cm nagyságú gödör alja ívelt lehetett, kissé túlbontották.

D-É-i tájolású, illetve attól nyugat felé kissé eltérő tájolású, bal oldalára fektetett, zsugorított helyzetű kisdud közepes megtartású csontvázat tártuk fel. A koponya töredékes. A mellékletek alól a lábcsontok lógtak ki.

Melléklet:

1. edény: bikónikus tál, amelynek törésvonala sűrű benyomkodással díszített. Fejjel lefelé borították vele a teljes felsőtestet. Kiegészíthető.

Restaurálás után: szürkésbarna színű, kisméretű, vékony falú, kissé kihajló peremű, fordított csonkakúpos testű tál. Hasán helyenként hullámzóan körbefutó, háromszög metszetű eszközzel bebökdösött díszítősor. Pereme helyenként hiányos vagy töredezett. A tál repedezett, helyenként kis mértékben kiegészített. Szá.: 19 cm, m.: 7,7 cm, fá.: 6,5 cm (80. tábla 1).

2. melléklet: gyöngyök az alsó lábszárak fölött 7-8 cm-re: 2 db kerek csont(?) gyöngy. A 3. db bontás közben került elő a koponya keleti oldalán.

Az embercsontok mosása során 35 db különböző méretű hengeres gyöngyöt találtak (79. tábla 3–37). Sümegi Pál meghatározása szerint valamennyi gyöngy mészkőgyöngy.

A sírban 0-0,5 éves csecsemő maradványai voltak.

1215. sír (81. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető ÉK-i szélén az 1171. kőpakolásos csontváz és további urnasírok között a barna homokos szubhumuszcsoportban folt nélkül jelentkezett, az altalaj felett 15 cm-re. A hamvak és az edénytöredékek jelezték a sírt. *Urnás hamvasztásos rítusú sír* maradványa.

Melléklet:

1. edény (urna): a munkagép által bolygatott sötétszürke, az ásatáson nem meghatározható típusú edény aljában hamvak kisebb kupaca látszott.

Szürkésbarna, durvított felületű, hombár profilált aljának töredékei. Fá.: 17 cm, tör. m.: 6,5 cm (81. tábla 3–5).

2. edény: a hamvak között egy világosabb barna másik edény darabjait figyeltük meg. Az urnát fedő edény lehetett vagy az urnába helyezett edény?

Világosabb színű, vöröses edény apró oldaltöredékei (81. tábla 6–7), amelyekből az edény típusa nem határozható meg pontosan.

3. edény: szürke, kopott kannelúrázott oldaltöredék egy harmadik edényből származhat.

A sírban egy 20 év feletti éves nő(?) maradványai voltak.

1216. sír (67. tábla 3–4, térképen JC-09)

A temető középső tömbjében a humusz alatti barna homokréteg elbontása során jelentkező *kőpakolásos csontvázas sír*. Sírgödre nem mélyedt a sárga altalajba.

A többivel ellentétben É-D-i, azzal fejjel É felé fektetett gyermek, kinek vázát egyetlen nagyobb amorf kővel fedték le. (Szürke homokkő lehet.) ÉK-en, részben a koponyán, letöredezett kődarabok heverték. Kisebb gyermek közepes-jó megtartású csontváza. Bal oldalán fekvő, erősen zsugorított helyzetű. A lábak felhúzva: jobb térd ért a bal könyökhöz, a bal térd még ennél is kissé magasabbra volt húzva. A jobb felkar szorosan a test előtt feküdt. A bordázat hiányos (felszívódott), a gerincoszlopnak elég nagy „S” íve figyelhető meg. Lábszontokból néhány darab maradt in situ, a kézfejek nem látszottak. A bal kézfej az arc alatt lehetett.

Melléklet nem volt.

A sírban egy 7-9 éves gyermek maradványai voltak.

1219. sír (83. tábla 1–2, térképen JC-09)

A temető középső tömbjének nyugati részén, a barna szubhumuszréteg elbontása során vettük észre az edénytöredékeket az 1155. sírmaradványtól északra 40 cm-re. A feltehetően *urnás hamvasztásos rítusú sír* maradványának foltja nem látszott, nem mélyedt le az altalajba. A sárga altalaj felett 20 cm-re volt az edénytöredékek megmaradt felső szintje.

A restaurált edények alapján az urnát, azaz a 2. számú kebles edényt fedhették le az 1. számú tállal.

Melléklet:

1. edény: a hiányosnak látszó, töredezett edényt a feltáráson urnának véltük, típusát nem tudtuk meghatározni. Csak néhány szürke, kívül világosbarna halszálkamintás töredék volt egyértelműen megfigyelhető. Néhány darabja az edény belsejébe dőlhetett, ahol még egy kötőredék és néhány hamvdarab látszott.

Restaurálás után: vöröses színű, foltokban szürke, vékony falú, gömbszelet alakú tál. Nyakán körbefutó, egy eszközzel(?) dupla pontot idéző benyomkodott díszítés. Hasán három sorban halszálkaminta jellegű, ellentétes irányban bekarcolt vonalkázott minta. Alja alulról benyomva. Az edény helyenként ragasztva, kismértékben kiegészítve. Szá.: 20,5 cm, m.: 10,5 cm, fá.: 7,5 cm (83. tábla 3).

2. edény: a restaurálás után lehetett meghatározni az edénytípust.

Barnás színű, helyenként szürke foltos, töredékes amfora. Széles szájú, tölcséres nyakú, lekerekített hasú edény. Nyakán háromsoros, vízszintes árkolás fut körbe. Az edény alsó felén, egy helyen, ugyancsak háromsoros, függőleges árkolás van, ennek két oldalán az edény hasán egy-egy kerek bütyök utal az antropomorf tartalomra. A kebles edény alsó felén ferde kannelúrázás van, amelynek pontos rendszere

a töredékesség miatt nem határozható meg. Pereméből egy kis rész letörött, így szá.: kb. 24 cm, tör. m.: 18,5 cm, fá.: 9,2 cm. Több darabból ragasztva, rajzban kiegészített (84. tábla 1–2).

A sírban 20-39 éves nő(?) maradványai voltak.

A sírból egy követ (LK 1038) vizsgált Miklós Dóra geológus (ld. külön tanulmányában az elemzést), amelyet dörzsölő kőként határozott meg.

1220. sír (85. tábla 1–2, térképen JC-10)

A temető ÉK-i szélén helyezkedett el. A kövek miatt magasabban meghagyott földréteg elszedése után ovális alakú, világosabb barna betöltésű gödörfolt bontakozott ki, amelynek közepén kövek heverték.

ADK-ÉNy-i irányú, egyenetlen aljú gödör főleg déli felében egy igen nagyméretű (65×40 cm, magassága kb. 20 cm, szürke homokkő?) és több, kisebb kődarabot találtunk. A kövek felszedése után embercsont, vagy melléklet nem maradt in situ. Egy darab nyakcsigolyát tettünk el a (valószínűleg későbbi régészeti korszakban) *megbolygatott kőpakolásos csontvázas rítusú sírból*.

A sírban 7-14 éves gyermek maradványa volt.

1221. sír (85. tábla 3–4, térképen JC-10)

A temető feltárt részének ÉK-i szélén, további kőpakolásos csontvázas sírok között helyezkedett el. A kövek miatt meghagyott talajtömb elbontása után vált egyértelművé, hogy az 1221, 1192, 1220. különálló objektumok lesznek. Utóbbi kettő jellege még nem volt biztos, csak az, hogy feltjük van.

Az 1221. sírnak a kövek körül bizonytalan, sárgásbarna feltja volt. Kibontva azonban nem látszott gödör, nem mélyedt a sárga altalajba. Egy nagyobb, hosszúkas, szürke, töredezett kő (közel É-D-i irányú), mellette kisebb kövek takarták az egykori holttestet. A legnagyobb kő nagysága: 60×19 cm, magassága 15 cm, hosszában kettéhasadva.

A kövek felszedése után került elő egy gyermek jobb oldalon zsugorított, közepes megtartású, hiányos csontváza anatómiai rendben. Fejjel D felé feküdt, D-É-i tájolású. A jobb kar derékszögben behajlított volt. A lábak nem voltak felhúzott pozícióban. Néhány koponya-, borda-, csigolyatöredék, a bal felkarcsont darabja látszott. Egyik medencelapát vége, a bal combcsont és a jobb láb hosszúcsontjai elnyesett végekkel maradtak meg.

Melléklet:

In situ nem dokumentáltunk mellékletet.

A koponya mosásánál került elő hat átlukasztott (?) csigagyöngy (85. tábla 8) és egy hengeres gyöngy (85. tábla 6). A csontok között még talált az antropológus egy salakosra égett pici kerámia darabot vagy salakot (85. tábla 5) és a koponyából előkerült még egy további pici hengeres gyöngy (85. tábla 7). Sümegi Pál meghatározása szerint a hengeres gyöngyök mészkőgyöngyök, a hat átlukasztott gyöngy *Lithoglyphus naticoides* csiga maradványa.

A sírban 2-4 éves gyermek maradványai voltak.

1223. sír (86. tábla 3–4, térképen JC-08) és 807. sír, kettős sír

A temető ÉNy-i részén volt. A 807. sír bontása során került elő, mellette kelet felől egy újabb csontváz (1223. str.). A magasan fekvő sírt mélyművelés vagy kotró bolygatta. Az elhunytakat egymással szemben fordított helyzetben temették el, tájolásuk megegyezik, D-É-i, fejjel D felé fektetve. Az 1223. jobb oldalára (K-re) fektetett lehetett, de a koponyáján kívül alig maradt több csontja.

Melléklet:

1. edény: fazékszerű edény, perem alatt ujjbenyomkodással a sírgödör ÉK-i felében, amely a lábak környékén lehetett, a másik váz térdeivel egyvonalban.

Barnás színű, pereme alatt egysoros, vékony, benyomkodott bordával díszített fazék felső részének több darabból összeragasztott és össze nem illeszthető töredékei. Szá.: 12,5 cm, tör. m.: 12 cm, fá.: nem mérhető (87. tábla 1–3).

2: orsógombok az edény mellett. Az orsógombokat felszedéskor találtuk, két db volt.

Két vörösesbarna, helyenként szürke foltos orsógomb. Az egyik kettős csonkakúpos, függőlegesen átfúrt eszköz. Átm.: 6 cm, m.: 4,5 cm (87. tábla 5). A másik orsógomb fordított csonkakúpos, díszített, kilenc finoman bemélyített vonal fut a széléig. Egy helyen a pereme letörött. Átm.: 5,8 cm, m.: 2,5 cm (87. tábla 6).

A mosás után került elő a leletanyagból egy vastag falú edény oldaltöredéke (87. tábla 4).

A sírban 40-59 éves nő maradványai voltak.

Bizonytalan korú csontvázak:

1217. számú váz (82. tábla 1–2, térképen JC-15)

A temető feltárt területének DK-i szélén került elő. Valószínűleg vágta az 1205. gödör.

A váz egy gödör (nincs külön str. száma) szélén feküdt 36-40 cm-re a nyesett szinttől. Ny-K-i irányú emberi csontváz hason fekvő pozícióban. A koponya külön volt (az 1205. str. gödör is roncsolhatta). A két kar behajlítva a test mellett. A bal láb visszahajtván egészen a medencéhez. A jobb láb behajlítva, derékszögben.

Bizonytalan, hogy fektetett vagy bedobott volt a tetem. Kérdéses, hogy badeni korú a csontváz, illetve a gödör.

Leletanyag: kerámia, embercsontok, emberi koponya, állatcsont.

A két szürkésbarna színű, vastagabb falú, díszítetlen oldaltöredék talán tálból (82. tábla 3–4) származik. A sírban egy 17-20 éves (férfi) maradványai voltak. Gál Erika szarvasmarha különböző csontjait is meghatározta az objektumból. Az állatcsontok bontásból és a gödör aljáról in situ származnak. Valószínűleg nem összetartozó vázrész, hanem bedobált csontok voltak.

1218. számú csontváz (82. tábla 5–6, térképen JC-10)

A temető feltárt keleti szélén, az 1199. számú gödör oldalában volt. A részben már feltöltött gödörben (kb. 50 cm-re az aljától, a koponya és a medencecsont 85 cm mélyen a nyesési szinthez képest), szorosan a gödör déli falánál lévő, oda szorított tetem lehetett. Ny-K-i irányú (a koponya Ny-on). A hasán feküdt. Bontáskor kiszedték a kezeit és gerince egy részét. A karok felhúzva voltak. A lábakat teljesen visszahajtották.

A sírban 30-39 éves nő maradványai voltak.

Az 1199. gödörben kevés kerámia volt. Gál Erika szarvasmarha néhány csonttöredékét is meghatározta az objektumból amelyek a gödör betöltéséből származhatnak. Nem valószínű, hogy összefüggésben voltak az emberi holttesttel.

1229. sír (86. tábla 4–5, térképen JC-10)

A temető feltárt területének ÉK-i szélén lévő 1197. gödör betöltésében volt, a nyesési szinten jelentkezett a temető többi sírjával ugyanazon magasságban. Bizonytalan, hogy a feltöltött gödörre ásták rá (akkor a gödör a korábbi) vagy a gödörbe dobott tetem volt. Inkább egy *megbolygatott csontváz* sír maradványát dobhatták bele a későbbi gödörbe. A koponyadarabok keleten helyezkedtek el. A megmaradt hosszúcsontok anatómiai rendben fekvése bizonytalan.

Mellékletet nem találtunk.

A sírban 40-49 éves ember maradványai voltak, neme nem határozható meg. Az antropológiai vizsgálat szerint a koponya sérülései régiek, a sérült szélek korhadtak, elszíneződtek.